

Univerzita Karlova v Praze

1. lékařská fakulta

Studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Studijní obor: Adiktologie

Klára Vaverková

**Míra a vzorce užívání psychoaktivních látek u klientů programu
Hard and Smart v letech 2016-2019**

Prevalence and patterns of substance use among clients of
H&S programme in 2016-2019

Bakalářská práce

Vedoucí závěrečné práce: doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph. D.

Praha, 2021

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem řádně uvedla a citovala všechny použité prameny a literaturu. Současně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi systému meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze 14. 7. 2021

Klára Vaverková

.....

Poděkování:

Děkuji doc. MUDr. Viktoru Mravčíkovi, Ph. D. za vedení práce, poskytnuté rady a velkou ochotu a trpělivost.

Mé poděkování patří též vedoucímu Programu H&S Mgr. Otakarovi Veselému za poskytnutí potřebných dat a jeho ochotu sdílet předmětné informace. A v neposlední řadě také rodině a přátelům.

Identifikační záznam:

VAVERKOVÁ, Klára. Míra a vzorce užívání psychoaktivních látek u klientů programu H&S v letech 2016 - 2019.

[Rate and patterns of substance use among program clients H&S in the years 2016 - 2019]. Praha, 2021. 59 stran, 1 příloha. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie, 1.LFUK a VFN v Praze. Vedoucí práce doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph. D.

Abstrakt:

Bakalářská práce je zaměřena na fenomén užívání psychoaktivních látek v prostředí zábavy.

Cílem práce je zjistit míru a vzorce užívání psychoaktivních látek mezi klienty Programu H&S v letech 2016-2019. Jejím dílčím cílem je zkoumat souvislosti jejich užívání se sociodemografickými faktory, s faktory souvisejícími s typem akce a kulturními charakteristikami prostředí zábavy a popsat vývoj jejich užívání v čase.

Práce je členěna do dvou částí. Teoretická část poskytuje informace o prostředí nočního života a zábavy, o tom jak s tímto prostředím souvisí užívání psychoaktivních látek, jaká je souvislost jejich užívání s různými hudebními subkulturami, jaké jsou vzorce a motivace užívání psychoaktivních látek v tomto prostředí a rizika s nimi spojená. V poslední části jsou představeny adiktologické programy v této oblasti a zejména Program H&S jakožto významný poskytovatel preventivních a harm reduction služeb v prostředí nočního života a zábavy v ČR.

Z výsledků vyplývá, že v průběhu sledovaného období mezi jednotlivými lety došlo k výraznému nárůstu počtu realizací programu Programu H&S na hudebních akcích. Vzrostla jeho návštěvnost mezi současnými klienty i osobami, kteří se s programem setkali poprvé a mnoho z nich se tak stalo novými klienty služby. Současně byla ve všech sledovaných lokacích potvrzena vysoká prevalence užívání leálních i ilegálních psychoaktivních látek a to hlavně extáze, kanabinoidů a pervitinu, jenž byly užívány především v souvislosti s hudebními akcemi zaměřenými na elektronickou taneční hudbu. Tato vysoká prevalence byla potvrzena zejména na halových akcích a open air festivalech.

Získané informace potvrzují to, že prevalence užívání drog v prostředí zábavy je výrazně vyšší, než v běžné populaci, a proto je zde možné předpokládat častější výskyt krizových situací a to jak z pohledů rizik, které přináší samotné užívání psychoaktivních látek, tak z pohledu dalších rizik, které souvisí s pobytem v tomto prostředí. Je proto důležité, aby se služby orientované na preventivní a intervenční činnost v prostředí nočního života a zábavy staly běžnou součástí míst, kde tato rizika hrozí a byly tak nadále podporovány v kontinuálním zkvalitňování poskytovaných služeb a rozšiřování své působnosti.

Klíčová slova: návykové látky, psychoaktivní látky, rekreační užívání, prostředí zábavy, noční život, adiktologické služby

Abstract:

The bachelor thesis is focused on the phenomenon of substance abuse in the entertainment environment.

The aim of the work is to find out the level and patterns of substance abuse among clients of the H&S Program in the years 2016-2019. Its partial goal is to examine the connection of their use with sociodemographic factors, with factors related to the type of event and cultural characteristics of the entertainment environment and the development of these factors over time.

The thesis is divided into two parts. The theoretical part provides information about the environment of nightlife and entertainment, how music is related to this environment and what musical subcultures can be encountered. Due to the addictological focus of the work, the following is information about the use of psychoactive substances in this environment, the motivation of visitors to use these substances and information about the risks associated with it. The last part introduces the H&S Program, as a major provider of preventive and harm reduction services in the nightlife and entertainment environment in the Czech Republic.

The results show that during the period under review, there was a significant increase in the number of implementations of the H&S Program at music events between the individual years. Its attendance has increased among current clients and people who have met the program for the first time, and many of them have become new clients of the service. At the same time, the high prevalence of the use of leural and illegal psychoactive substances was confirmed in all monitored locations, mainly ecstasy, cannabinoids and meth, which were used mainly in connection with music events focused on electronic dance music. This high prevalence was confirmed especially at indoor events and open air festivals.

The information obtained confirms that the prevalence of drug use in the entertainment environment is significantly higher than in the general population, and therefore it is possible to assume a more frequent occurrence of crisis situations, both in terms of risks posed by psychoactive substance use and other risks, which is related to staying in this environment. It is therefore important that prevention and intervention services in the nightlife and entertainment environment become a common part of the places where these risks are threatened and thus continue to be supported in the continuous improvement of the services provided and the expansion of their scope.

Key words: addictive substances, psychoactive substances, recreational use, recreational setting, nightlife

Seznam použitých zkratk:

ČR - Česká republika

DIY - Do It Yourself

DNB - Drum and Bass

EDM - Electronic Dance Music

H&S - Program H&S

i.v. - injekční aplikace

OA - open air

OUT- výměna injekčního materiálu

RVKPP - Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky

THC - Tetrahydrokanabinol

1 Obsah

1	Obsah	8
2	Teoretická část	9
2.1	Úvod	9
2.2	Prostředí nočního života a taneční scény	9
2.3	Hudba	11
2.4	Vliv hudby	11
2.5	Hudební subkultury	12
2.6	Psychoaktivní látky – úvod	13
2.6.1	Klasifikace psychoaktivních látek	13
2.6.2	Užívání, problémové užívání, závislost	15
2.6.3	Motivace	16
2.7	Psychoaktivní látky v prostředí taneční scény	16
2.7.1	Typologie uživatelů psychoaktivních látek v prostředí taneční scény	20
2.8	Rizika spojená s užíváním psychoaktivních látek v prostředí nočního života	20
2.9	Program Hard and Smart	21
3	Praktická část	26
3.1	Úvod	26
3.2	Metodika	26
3.2.1	Výběrový soubor	27
3.2.2	Sběr dat	27
3.2.3	Zpracování dat	29
3.3	Etika	29
3.4	Výsledky	29
3.4.1	Charakteristiky akcí, na kterých působí Program H&S	30
3.4.2	Demografické a uživatelské charakteristiky klientů Programu H&S	38
3.4.3	Intervence poskytované klientům v souvislosti s užíváním psychoaktivních látek	47
3.5	Diskuze	48
4	Závěry	51
	Použitá literatura	52
	Přílohy	55
	Seznam grafů, tabulek a příloh	57

2 Teoretická část

2.1 Úvod

Volný čas v našich životech zaujímá důležité místo. Potěšení, uvolnění, prožitky, radost, zábava patří k základním životním potřebám a aspektům v hodnocení kvality života. Způsoby a formy, jak tyto potřeby v našich životech naplňujeme, se v průběhu života mění a vycházejí z našeho aktuálního sociálního, kulturního a ekonomického kontextu.

Pro mnoho mladých lidí se tímto volnočasovým prostředím stává prostředí nočního života a to především prostředí taneční scény. V noci, kdy většina lidí spí, mladí lidé vycházejí do ulic, do víru města se bavit. Účast v tomto prostředí je pro ně velmi důležitá. Setkávají se svými vrstevníky, s přáteli, poznávají potenciální partnery a také si v tomto prostředí utvářejí svoji vlastní identitu. Poznávají více sami sebe a dochází k diferenciaci jejich osobnosti. Dá se říci, že „chodit se bavit“ a „bavit se“ se pro mladé lidi stalo i jakousi povinností a soudobou normou.

Párty se odehrávají v pozdních večerních a nočních hodinách, prostředí bývá méně osvětlené a atmosféra uvolněná. Návštěvníci nejsou svázáni téměř žádnými pravidly a jejich cíl je jasný, chtějí si večer užít. K tomu jim často pomáhá konzumace alkoholu a také nelegálních psychoaktivních látek. Mladí návštěvníci tak získávají příležitost poznat nejen sebe, ale i účinky různých psychoaktivních látek, jejichž užívání s sebou přináší specifická rizika, kterých si nemusí být vždy zcela vědomi. Především pokud se k experimentování s návykovými látkami dostávají náhodně a nebylo to jejich primárním záměrem. Oproti tomu mnoho návštěvníků na akci již přichází přímo s tímto záměrem, se záměrem „dát si a užít si“. V užívání psychoaktivních látek v prostředí nočního života je možné pozorovat odlišnosti v závislosti na typu kulturní akce a pro některé hudební styly jsou některé látky charakteristické.

V posledních letech je snahou odborníků, ale i samotných pořadatelů akcí vytvářet bezpečné prostředí a bezpečnější párty. Vznikají tak adiktologické programy zaměřené na prevenci a harm reduction v prostředí nočního života. Tyto programy v ČR prošly v posledních letech dynamickým vývojem a v současné době tvoří jeden ze základních typů adiktologických služeb. Bývají specificky zaměřené na taneční scénu, ale je pro ně charakteristický častý přesah za hranice taneční scény.

Tato práce má za cíl na základě analýzy dat Programu H&S najít a popsat míru, vzorce a trendy v užívání psychoaktivních látek v prostředí nočního života, prozkoumat jejich souvislost se sociodemografickým profilem návštěvníků, typem akce a hudebními styly.

2.2 Prostředí nočního života a taneční scény

Prostředí nočního života je možné charakterizovat jako jakékoliv místo, kam se chodí lidé bavit a trávit svůj volný čas. Calafat (2010) uvádí, že typicky jsou jím místa, jako jsou

hospody, bary, kluby, arény, plážové resorty, ale i ulice měst, či příroda. Noční život je také velmi úzce spjat s hudbou a některá místa přímo slouží k realizaci tanečních akcí. Vzniká tak prostředí taneční scény.

Taneční akce je možné dělit podle toho, zda se odehrávají ve vnitřních nebo venkovních prostorech na indoor a outdoor. Jednotlivé prostory a události se od sebe dále odlišují kapacitou, použitým vybavením, délkou trvání akce, typem hudby, ale i mainstreamovým či undergroundovým charakterem akce. Kulhánek (2013) také dělí taneční akce na legální a ilegální.

Typickými místy taneční scény jsou diskotéky a taneční kluby. Jejich prostředí je koncipováno pro několik stovek účastníků a fungují s větší, či menší návštěvností většinu dnů v týdnu. Diskotéky jsou zpravidla navštěvovány konzumní klientelou a hudební produkce je zaměřena na mainstreamové žánry. Taneční kluby nabízejí spíše specifickou produkci a často se soustředí na undergroundový charakter akce a jednotlivé subkultury. V posledních letech se těší oblibě i tzv. klubové festivaly, do kterých bývá zapojeno více klubů v rámci jednoho města. Návštěvníci mají jednu vstupenku a mohou přecházet z klubu do klubu, dle vlastních preferencí (Jará, 2015).

Halové akce a hudební festivaly jsou charakteristické svou velikostí, mnohdy až monstrózností, kdy se kapacita návštěvníků pohybuje v řádech tisíců. V prostorech konání je vytvořen uzavřený, jedinečný svět zábavy, na kterém vystupují interpreti z České republiky, ale i ze zahraničí. Návštěvníkovi jsou představovány scény z jednotlivých uměleckých oblastí, které se skládají do jednotného díla a jedinec tak získává pocit, že byl součástí neopakovatelného uměleckého zážitku (Calafat, 2010). Hudební události se konají pravidelně v určitém časovém období, organizátoři před konáním události sdílí šťavnaté trailery a očekávaný program, což v návštěvnících vyvolává mnohá očekávání (Tomorrowland, 2015). Halové akce typicky probíhají v zimních měsících a zpravidla jsou zaměřeny na určitý hudební styl nebo na skupinu stejnorodých hudebních žánrů. Letní měsíce jsou charakteristické pro festivaly, probíhající pod otevřeným nebem, často ve volné přírodě. Program je často multižánrový, několikadenní a účastníci mají zpravidla možnost přespání ve stanech.

Calafat (2010) uvádí, že noční život se v posledních letech velmi rychle přizpůsobuje potřebám zákazníků a dochází ke vzniku trendu, který je úzce spojen s trendem konzumu a širokým, ekonomickým zájmem. Zábava tak formuje běžný život, hodnoty, morálku jednotlivců, ale i města. Návštěvníci tradičně navštěvují hudební akce ve svém okolí, v posledních letech se ale zvyšuje i jejich účast v mezinárodních turistických střediscích zaměřených na noční život. V Evropě se na tyto aktivity zaměřuje mnoho měst a mladí lidé tyto místa rádi navštěvují. Mezi nejznámější patří velké kluby na Ibize nebo také Berlín, město, které je považováno za jedno ze světových center elektronické taneční hudby a proslulé svojí katedrálou techna, Berghain (Šafaříková, 2015).

2.3 Hudba

Noční život je velmi úzce spojen s hudbou a probíhá zpravidla tam, kde jsou realizovány hudební akce. Cílem následujících kapitol je přiblížit, jak hudba působí na svého posluchače a v konečném důsledku proč je lidmi tolik vyhledávána. Další část je zaměřena na fenomén hudebních subkultur a jejich významu.

2.4 Vliv hudby

Potřebu hudby je možné nalézt ve všech civilizacích a u všech lidí. Dokresluje společenské situace, je součástí obřadů a událostí a někdy také slouží jen jako kulisa na pozadí běžných dnů. Hudba má schopnost působit na podvědomí člověka, činnost mozku a citové prožívání (Kovaříková, 2020). Poslech hudby působí na duševní rozpoložení jedince, na jeho myšlení, názory, náladu a přesvědčení. V konečném důsledku tak ovlivňuje i jeho chování. Příčemž tyto účinky mohou být více, či méně intenzivní. Franěk (2005) říká, že vnímání hudby je individuální a závisí na osobnostních charakteristikách posluchače, jeho životních zkušenostech a míře senzitivity. Na schopnosti vnímat hudbu se podílí i další složky osobnosti, jako temperament, charakterové vlastnosti, motivace, postoje a zájmy jednotlivce.

Svým působením hudba vyvolává změny emocí a vnitřního napětí, které je možné pozorovat i na neurofyzilogické úrovni organismu. Během poslechu dochází v organismu také ke změnám kožního odporu, rychlosti dechu, svalového tonu, případně krevního tlaku. Rovněž může vyvolat vzpomínky na předchozí životní situace spojené s určitými emocemi. Působení různých druhů hudby je individuální a hudba tak v konečném důsledku může mít na jedince příznivý i negativní vliv. Poslech excitační hudby během fyzické činnosti může mít stimulační efekt a může tak pomáhat k lepším výkonům. Ovšem dlouhodobý poslech hlasité silně excitační hudby může způsobit posunutí prahu vzrušivosti. Podle některých psychologů může být tento důsledek jedním z negativních faktorů, které ovlivňují duševní zdraví současné civilizace. Franěk (2005) říká, že skladby musí být rytmické, aby byly rozpoznatelné. Současně je rytmus také zodpovědný za střídání napětí a uvolnění během poslechu hudby. Některé hudební styly tyto zákonitosti úmyslně porušují a nebo mezi rytmickou pravidelností vytvářejí konflikty, během kterých v organismu dochází k vyplavení endogenních opioidů, podílejících se na tlumení bolesti a gonadoropinů, vyvolávajících vzrušení nebo agresivitu. Asi i proto, je obecně známé tvrzení, že tvrdá hudba jedince ovlivňuje spíše negativním způsobem.

Ne nadarmo se říká, že "hudba léčí". Tohoto efektu využívá na profesionální úrovni především muzikoterapie, během které jedinci za pomoci poslechu mírně excitační hudby vyjadřují emoce, pocity a vztahy k druhým lidem (Nešpor & Csémy, 1996). Během poslechu hudby je také možné dosáhnout katarze, kterou bývá označován povznášející pocit vyvolaný prožitkem uměleckého díla, doprovázený pocitem vnitřní čistoty. Během katarze dojde k uvolnění napětí, úzkosti, pocitů viny, výčitek svědomí a k redukci strachu.

Díky tomu se následně vztah posluchače a hudebního díla prohlubuje a nabývá na intenzitě (Sedlák et al, 2013). Často diskutovaným tématem jsou změněné stavy vědomí navozené poslechem hudby, zpravidla poslechem statické melodie. Tím se zabývá například Szabó, který v roce 2003 provedl experiment, který prokázal, že poslechem šamanského monotónního bubnování u jedince dochází ke změněnému stavu vědomí, který je podobný hypnóze (Klíma, 2016). Franěk (2020) rovněž říká: „*Existují skupiny, které využívají poslechu hudby k dosažení silného vnitřního prožitku. Nejedná se jenom o změnu nálady nebo o relaxaci, kterou hudba běžně umožňuje. Takový zážitek vede až k zásadní změně životních postojů, někdo uvádí, že je to jako stav beztlíže. Sám jsem ho ale nezažil a každému se to asi také nepodaří.*“ V konečném důsledku tak hudba může pomoci zažít pouhé bytí a definovat to, kým jsme.

2.5 Hudební subkultury

V prostředí taneční scény a života obecně je možné se setkat s různými druhy hudebních subkultur, které se staly významným fenoménem západní společnosti druhé poloviny 20. století a celosvětovým fenoménem začátku 21. století (Pospíšil, 2010). Nejvýznamějšími hudebními subkulturami je subkultura punkovová, metalová či příznivci hudebních stylů hip-hop a žánrů elektronické taneční hudby. V sociálních vědách jsou definovány jako „*skupiny charakteristické specifickým souborem norem, hodnot, vzorů chování a životního stylu*“ (Jenkys, 2008). Pro členy tvoří jeden z důležitých prvků identity, umožňují jim sdílet konkrétní hodnotový systém, čímž tak naplňují potřebu náležitosti k nějakému společenství. Tyto skupiny tedy konstruují svoji identitu zejména na základě sdílení hudby, společně s dalšími prvky (Hesmondhalgh, 2005).

Hodnoty a postoje členů je možné označit jako subkulturní ideologii, přičemž některé z těchto skupin jsou v rozporu s ideologií většinovou (Roszak, 1969). Typickým příkladem může být subkultura punková. Většinová společnost si zakládá na spotřebních či značkových produktech. Oproti tomu punkeři, stejně tak jako i technoři hlásají estetiku *DIY* neboli „*Do It Yourself*“. Proto si své oblečení často upravují a vytvářejí sami. Nebo také například subkultura punková známá svým heslem „*no future*“ vyjadřuje nihilismus, jako reakci na požadavek společnosti na výkon jednotlivce a jeho kariérní postup.

Nedílnou součástí ideologie subkultur je jejich konkrétní styl, tvořený z vizáže, vystupování a slangu (Hebdige, 1979). Styl se tak stává prvkem, díky kterému jedinec vyjadřuje subkulturní ideologii, poukazuje na sebe jako na člena subkultury a odlišuje se tak od mainstreamu (Pospíšil et al., 2010).

Hudební subkultury jsou často spojované s událostmi prezentovanými v mediích, které mohou mnohdy způsobovat rozruch (Williams, 2007). S tímto jevem se v minulosti potkaly téměř všechny hudební subkultury. Punkeři byli zobrazováni jako opilci, narkomani a nebezpeční anarchisté. Stejně tak matalisti jako satanisté oddávající se sexuálním orgiím a pořádající mše s lidskými oběťmi. V ČR se také objevila vlna morální

paniky v souvislosti s technaři a festivalem Czechtek. Ti byli znázorňováni jako narkomani a opilci ničící nejen přírodu, ale i majetek obyvatel. Samozřejmě to není tak, že se tyto jevy mezi členy hudebních subkultur nevyskytují, ale nemusí to být zákonitostí a příslušnost k určité subkultuře by pak mohla být označována jako projev deviace či patologie se sklony ke kriminálnímu chování (Pospíšil et al., 2010).

Dle Janečka (2011) je možné subkultury považovat za obraz společnosti. Současně také říká, že v posledních letech dochází v důsledku globalizace ke stírání hranic mezi jednotlivými subkulturami, i mezi subkulturami a většinovou společností, která bývá označována jako konzumní.

2.6 Psychoaktivní látky – úvod

Tato kapitola je zaměřena na vymezení a typologii psychoaktivních látek. V další části jsou také přiblíženy konkrétní charakteristiky vybraných psychoaktivních látek se kterými se můžeme setkat v prostředí nočního života a zábavy.

Dle Raboch et al. (2012) bychom psychoaktivní nebo psychoaktivní látkou, označit jakoukoli látku, která ovlivňuje psychickou činnost jedince, ovlivňuje jeho objektivní prožívání reality. Některé látky s psychoaktivním efektem jsou charakteristické svým návykovým potenciálem. Který můžeme definovat jako schopnost látky vytvořit návyk a v konečném důsledku vyvolat závislost. Návykový potenciál látek je různý, přičemž platí, že čím větší návykový potenciál látka má, tím více je návyková. Odtud pojem návyková látka. Psychoaktivní látky s návykovým potenciálem mohou být legálního i nelegálního původu. Mezi legální psychoaktivní, návykové látky bychom mohli zařadit nejrůznější léčiva, případně látky zabraňující vzniku nemoci. Pojem droga se v užším slova smyslu vztahuje k psychoaktivní látce s návykovým potenciálem jejichž výroba, distribuce, případně držení většího množství než malé je trestné, je tedy nelegální. Seznam těchto látek je uveden v Zákoně o psychoaktivních látkách (Kalina et al., 2007).

Je důležité podotknout, že jakákoliv látka, je-li vpravena do živého organismu, může pozměnit jednu nebo více jeho životních funkcí. Při opakovaném podání látek s vyšším návykovým potenciálem dochází v organismu k adaptačním změnám, rozvíjí se kompulsivní, nekontrolované bažení a závislost samotná.

2.6.1 Klasifikace psychoaktivních látek

Psychoaktivní látky je možné dělit podle různých kritérií, například podle jejich původu, podle postoje společnosti k těmto látkám, podle rizika negativního působení na tělesné a duševní zdraví uživatelů, podle potenciálu vzniku závislosti a také podle účinků na centrální nervový systém.

Z historického pohledu jsou návykové látky děleny na látky přírodního a syntetického původu. Mezi látky přírodního původu patří převážně konopí a halucinogeny. Tyto látky

bývají spojované s nejstarší zkušeností a jejich užívání bylo často ritualizováno. Byly používány k léčení, věštění, komunikaci s bohy a transformaci ega. Látky syntetického původu představují mladší zkušenost a jsou charakteristické absencí ritualizace. Je pro ně také typický konzumní způsob užívání a závislost (Minařík et al., 2015).

Kulhánek (2013) říká, že podle postoje společnosti je možné návykové látky rozdělit na legální a nelegální. Legální návykové látky jsou dostupné volně nebo za určitých podmínek a jejich užívání bývá ze těchto okolností tolerováno. Ovšem dostupnost není zárukou bezpečnosti, i tyto látky mohou způsobit těžké zdravotní problémy. Do této skupiny bychom mohli zařadit alkohol, nikotin, kofein, ale i léky a organická rozpouštědla. Nelegální návykové látky jsou definovány zákonem a jejich výroba nebo držení je trestné. Těmito nejznámějšími látkami jsou heroin, kokain, konopné drogy, extáze a pervitin.

Míra negativního působení na tělesné a duševní zdraví uživatelů, tj. škodlivost či rizikovost látek, může být dalším kritériem pro možné dělení psychoaktivních látek.

Raboch et al. (2013) říká, že návykové látky je možné také dělit podle potenciálu vzniku závislosti na návykové látky s mírným rizikem a na návykové látky s vysokých rizikem. V této oblasti je hodnocena schopnost látek vyvolat závislost na psychické a somatické úrovni a také míra vzestupu tolerance látky v organismu. Mezi návykové látky s mírným rizikem je zařazen například kofein, marihuana případně extáze. Vysoké riziko vzniku závislosti vykazuje například heroin, pervitin a organická rozpouštědla. V tomto ohledu se psychoaktivní látky orientačně dělí na „měkké“ a „tvrdé“ drogy. Měkké návykové látky jsou obecně považovány za méně nebezpečné, protože poškození a závislost většinou vyvolávají až po delší době užívání nebo v menším rozsahu. Společností bývají z tohoto důvodu spíše akceptovány. Jedná se především o tabák, kanabinoidy, ale také kofein. Označení tvrdé návykové látky zahrnuje takové látky, jejichž užívání bývá spojováno s velkým rizikem vzniku závislosti, dochází k poškození zdraví a sociálního prostředí uživatele. Poškození, ale i smrt může nastat už po prvních užitích, například předávkováním. Do této skupiny patří v ČR především heroin, pervitin, kokain, ale i alkohol.

Jak bylo výše zmíněno jako psychoaktivní nebo psychoaktivní látkou, bychom mohli označit jakoukoli látku, která ovlivňuje psychickou činnost jedince, ovlivňuje jeho objektivní prožívání reality a to tím způsobem, že působí na jedincův centrální nervový systém. Podle charakteru účinku lze tyto látky dělit na tlumivé, stimulační a halucinogeny. Útlum, často spojený s euforií způsobují látky tlumivé. Při jejich užívání dochází k rozvoji somatické i psychické závislosti, rychlému vzestupu tolerance a pro uživatele je typické denní užívání. Typickými zástupci jsou benzodiazepiny, barbituráty, opiáty a těkavé látky.

Stimulační látky silně pozvzbuzují CNS, odstraňují únavu a zvyšují sebevědomí. Během jejich užívání dochází k rozvoji silné psychické závislosti, na somatické úrovni vzniká závislost zřídka a tolerance se rozvíjí postupně. Typické je užívání v jízdách a pravidelný usus. Jedná se především o pervitin a kokain. Halucinogeny jsou typické svojí schopností

vyvolát změny v myšlení a vnímání, mnohdy vedoucí až do stádia toxické psychózy. Jejich závislostní potenciál na psychické i somatické úrovni je relativně nízký, tolerance se rozvíjí pomalu nebo vůbec a uživatelé jsou zpravidla užívány příležitostně, výjimku tvoří konopné drogy. Typickými zástupci jsou kanabis, LSD a psylocibin.

Psychoaktivní látky působí v rámci centrálního nervového systému na vigilitu, afektivitu a na integrativní procesy psychiky. Bdělost typicky zvyšují psychostimulancia, nootropika, opačný efekt mají hypnotika. Na afektivitu působí pozitivně antidepresiva a anxiolytika, schopnost sebeovládání v opačném případě snižují disforika. Antipsychotika vykazují pozitivní působení na integrativní pochody myšlení a ke změnám vnímání a myšlení dochází typicky po užití halucinogenů (Kalina et al., 2007).

2.6.2 Užívání, problémové užívání, závislost

Pro základní orientaci v adiktologické problematice je důležité vymezit samotnou intoxikaci, rozlišovat usus, misusus, abusus a definovat okamžik, kdy příležitostné užívání přechází do vzniku škodlivého užívání a dochází tak k rozvoji závislosti (Sournia, 1999).

Akutní intoxikace nastává po užití psychoaktivní látky a je charakteristická jejím konkrétním účinkem. V případě mírného, příležitostného užívání psychoaktivních látek mluvíme o usu psychoaktivní látky. V případě, že bychom se zaměřili na alkohol, tak by jeho koncentrace v krvi nepřekračovala koncentraci 0,6%. Alkohol by se tak jako návyková látka prakticky neuplatňoval. Zneužívání návykové látky, ve smyslu nadužívání je označováno jako misusus a bývá ovlivněn individuální situací jedince. O abusus hovoříme tehdy, je-li návyková látka užívána nadměrně s různou pravidelností (Skála, 1987). Určit co přesně je nadměrné užívání a kde končí je značně obtížné a v praxi bývá tato hranice rozpoznávána spíše druhými lidmi (Sournia, 1999). Rovněž abusus není zcela podmíněn vznikem závislosti (Skála, 1987). Ke vzniku závislosti dochází v okamžiku, kdy je nutkání po dalším užití látky silnější, než disciplinovanost jedince a ten tak ztrácí schopnost sebevlády (Skála, 1987). Běžně se hovoří o závislosti fyzické a psychické (Raboch et al., 2012). Návykové látky se často uplatňují jako prostředek pro nalezení vnitřního souladu (Skála, 1988), to vede k psychologické adaptaci (Skála, 1957). Současně také dochází ke změnám na úrovni centrálního nervového systému, ve smyslu senzitivace a rozvoji tolerance (Skála, 1957) a všechny tyto projevy jsou výraznější se stoupajícím konzumem (Skála, 1987). Nelze jednoznačně říci, že vznik závislosti je podmíněn specifickým rysem, jenž by jedince předurčoval ke vzniku právě tohoto onemocnění. Závislosti podléhají osoby s rozdílnými povahami i osobnostními rysy, avšak v konečném důsledku jsou si všichni podobní (Skála, 1988). V současné době diagnostika závislosti podléhá diagnostickými kritérii Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize a kritérii Diagnostického statistického manuálu IV, které vymezují konkrétní posuzované oblasti a určují minimální počet přítomných prvků pro pozitivní diagnostiku závislosti (Kalina et al., 2007). Vytvoření tolerance bývá doprovázeno odvykacím stavem, který vzniká jako reakce na přerušování užívání (Minařík et al., 2015) a je typický pro látky vyvolávající somatickou

závislost (Raboch et al., 2012), přičemž jeho charakter závisí na konkrétní látce. V obecné rovině zahrnuje především subjektivně nepříjemné pocity a somatické projevy a může probíhat v mírné podobě, ale i jako život ohrožující stav (Kalina et al., 2007) Psychická závislost přetrvává zpravidla o mnoho déle než závislost na somatické úrovni (Raboch et al., 2012).

2.6.3 Motivace

Motivace jednotlivců vedoucí ke konzumaci nebo experimentování s návykovými látkami je individuální stejně tak, jako jednatel (Gabrhelík, n.d.). I přesto je ale možné říci, že proces konzumace psychoaktivních látek bývá v obecné rovině iniciován na základě vnitřních motivů a nebo vnějších pobídek, které uvádějí lidské chování a činnost do pohybu (Nakonečný, 1998). Podle Sklály (1988) se návykové látky se často uplatňují jako prostředek, pro nalezení vnitřního souladu a proto jedním z hlavních motivů po užití psychoaktivních látek může být touha po úlevě, případně euforii. Častý je také motiv sociálního kontaktu. (Newcombe & Woods, 1999). Pokud se zaměříme na závislost samotnou, tak podle Westa (2016) závislost obnáší „Představu opakované silné motivace k určité činnosti bez významu pro přežití, jež člověk získává na základě zkušenosti s takovou činností, bez ohledu na újmu či riziko újmy, kterou působí.“

2.7 Psychoaktivní látky v prostředí taneční scény

Je již všeobecně známým faktem, že prostředí nočního života a zábavy je úzce spojeno s užíváním psychoaktivních látek. Toto prostředí je spojeno s konzumací alkoholu, ale i nelegálních psychoaktivních látek. Což potvrzují i výzkumy provedené v daném prostředí mezi účastníky tanečních akcí, například jak uvádí Mravčík a kolektiv (2007): „*Návštěvníci tanečních/hudebních akcí jsou podskupinou populace mladých dospělých (ve věku 18-34 let), ve které je užívání drog několikanásobně vyšší než v obecné populaci. Zároveň však taneční akce navštěvují mladí lidé zhruba od patnácti let věku a ve skupině mezi 15 a 24 lety je přitom prevalence většiny drog zdaleka nejvyšší.*“. Tato zvýšená konzumace se týká všech látek s psychoaktivním efektem.

Hlavní motivace ke konzumaci a experimentování s návykovými látkami vychází z individuálních potřeb každého jednotlivce. V prostředí nočního života a zábavy se pohybují především mladí dospělí a dospívající a to ne jen jejich nevelká část, nebo marginální skupiny, ale většina z nich (Jičinská, 2019). Účast v tomto prostředí je pro ně velmi důležitá a sama o sobě se stává nevšedním zážitkem. Jedinci se zde setkávají se svými vrstevníky, s přáteli, poznávají potencionální partnery a také si v tomto prostředí utvářejí svoji vlastní identitu. Poznávají více sami sebe a dochází k diferenciaci jejich osobnosti. Gabrhelík (n.d.) uvádí, že častým důvodem pro konzumaci různých psychoaktivních látek v tomto prostředí se stává potřeba sociálního komfortu a snaha zapadnout do referenční skupiny. Experimentování s návykovými látkami se v tomto věku může také odrazit jako projev nesouhlasu s autoritami s cílem odlišit se a najít vlastní já. I

v tomto prostředí se mezi mladými lidmi můžeme setkat s úlevovým užíváním, ovšem velmi často jsou zde mladými lidmi návykové látky užívány s cílem dobře se bavit, odreagovat se a prožít určitý žádoucí prožitek nebo emocionální stav. Kubů et al. (2006) uvádějí, že nečastějším důvodem ke konzumaci tanečních drog mezi mladými lidmi je touha experimentovat s něčím neznámým a zakázaným. K prvnímu užití drogy na taneční párty vede její účastníky zvědavost a skutečnost, že konzumace drog je vzrušující a zábavná.

Taneční syntetické drogy konzumované v prostředí taneční scény v ČR pocházejí především z Holandska, Belgie a Polska (Zábranský, 2003). Uživatelé je získávají především od svých přátel a menší část z nich kupuje drogy přímo od dealera v hospodách nebo před klubem (Kubů et al., 2006).

V některých publikacích jsou všechny látky užívané v prostředí taneční scény, vzhledem k jejich settingu užívání souhrně označovány jako tzv. taneční drogy. V tomto kontextu bývá hojně užíván alkohol, nelegální návykové látky, dále také nikotin a kofein jakožto součást energetických nápojů či složka kofeinových nealkoholických nápojů. Všeobecně se tímto označením spíše ale myslí pouze vybraná skupina látek, zahrnující syntetické psychoaktivní látky jako je extáze, další drogy amfetaminového typu, LSD, GHB, poppers, ketamin a rohypnol (Gabrhelík, n.d.). Je tomu tak pravděpodobně především kvůli tomu, že experimenty s uvedenými látkami probíhají především v tomto prostředí, dané látky zde svým působením konzumentům výrazně umocňují jejich prožitek z tance, případně pomáhají dosáhnout kýženého efektu. V neposlední řadě se také ve všech případech jedná o nelegální návykové látky pro které je označení „drogy“ typické.

Seznam psychoaktivních látek s jejichž konzumací se zde můžeme setkat by mohl být vzhledem k faktu stále nově vznikajících syntetických drog značně obsáhlý a proto se v následující části zaměříme pouze na stručný popis vybraných psychoaktivních látek se kterými se v prostředí taneční scény setkáváme a následně se s nimi také setkáme v praktické části této práce. Jedná se především o alkohol, kanabinoidy, halucinogeny, extázi, pervitin, kokain, heroin a skupinu ostatní.

Alkohol

V prostředí nočního života a zábavy je zdaleka nejrozšířeněji užívanou psychoaktivní látkou alkohol (Van Havere et al., 2011), který je také označován za drogu nejstarší (Sournia, 1999). Jeho konzumace vyvolává změněný stav vědomí tzv. ebriety (opilost), jejichž prvotní stádia jsou charakteristická pocitem euforie a v dalších stádiích svým hypno - sedativním účinkem (Skála, 1988). S jistou mírou konzumace alkoholu se setkáváme i mimo prostředí nočního zábavy během pracovního týdne (Parker, 2003).

Kanabinoidy

Kanabinoidy jsou nelegální návykové látky přírodního původu vyráběné z konopí a pro své účinky jsou řazeny mezi halucinogeny (Kalina et al., 2007). Cannabis je často označována jako svatá rostlina, které jsou připisovány spirituální a magické účinky (Lorencová, 2011).

Z rostliny se zpracováním získává hašiš a marihuana (Raboch et al., 2012), které obsahují alkaloidy, z nichž největší psychoaktivní efekt vykazuje delta-9-trans-tetrahydrocannabinol také známý jako THC (Kalina et al., 2007). Celkový průběh stavu intoxikace se významně odvíjí od setu a setingu užití, neboť účinky THC a dalších alkaloidů významně zesilují dané rozpoležení jedince. V obecné rovině bývá užití často spojováno s pocity dobré nálady a odreačováním. Jsou typické ale i stavy přemýšlivosti, které bývají doprovázené hlubším vnímáním detailů a fantaziemi. Pro mnohé uživatele se tak marihuana stává prostředkem, jak více poznat sebe, ale i vesmír a veškerou existenci (Lorencová, 2011). Stav odeznívá do 3 hodin (Kalina et al., 2007). Podle *Výroční zprávy o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2008 „podíl osob, které mají v populaci zkušenost s nelegálními drogami, roste, přičemž největší nárůst se týká konopných drog* (Kalina et al., 2007) *a marihuana je nejrozšířeněji užívanou drogou v české populaci* (Lorencová, 2011)

Halucinogeny

Podle Kaliny et al. (2007) souhrně halucinogeny označují širokou skupinu látek přírodního i syntetického původu. Mezi nejvýznamnější zástupce patří psilocybin, meskalin, kyselina ibotenová, bufetenin, LSD, PCP a ketamin. Tyto látky jsou typické svojí schopností vyvolat široké spektrum účinků od pouhého zostření vnímání až po halucinace. Pro intoxikaci halucinogeny jsou typické vizuální i sluchové iluze, sinestetické vnímání, iracionální myšlení. Intoxikovaný často dochází k mylným, neopodstatněným závěrům. Intoxikace bývá provázena euforií a její průběh bývá těžko předvídatelný. Variabilita účinku závisí především na typu užití látky, její dávce a také na duševním rozpoložení konzumenta a jeho okolí. V praktické části této práce se setkáme především s LSD a psilocybinem, jakožto tradičním halucinogenem indiánu.

Psychomotorická stimulancia

Mezi psychomotorická stimulancia můžeme zařadit veškeré látky, které svým působením povzbuzují duševní i tělesný výkon. Po jejich užití dochází ke zrychlení myšlení, vznik asociací je usnadněn a celkový stav je provázený různě dlouho trvajícím pocitem síly a energie. Doprovodným příznakem bývá nechutenství. Nejznámějšími látkami této skupiny jsou metamfetamin, amfetamin, MDMA a kokain (Minařík et al., 2015).

Metamfetamin a amfetamin patří mezi budivé amíny, jejichž aplikace probíhá převážně nitrožilně, typická je ale i intranazální aplikace nebo per os. Stav intoxikace trvá 8-24 hodin a pro uživatele je charakteristické užívání v jízdách, střídané různě dlouhým obdobím abstinence (Minařík & Kmoch in Kalina et al., 2015). Metamfetamin se stal nejčastěji užívaným psychostimulanciem v ČR (Raboch et al., 2012). Oproti tomu ve většině evropských zemích převládá užívání amfetaminu (Kalina et al., 2007).

Hlavními zástupcem tanečních syntetických drog je extáze neboli MDMA (3,4-methyldioxyamfetamin) a látky jí podobné - MDEA, MDA. Všeobecně je tak extáze obecné označení pro široké spektrum různorodých chemických látek. Její užívání je patrné

od 70. let v USA, kde byla označována jako XTC (Scott et al., 2003) a od 80. let v Evropě. V současné době se jedná o nejrozšířeněji užívanou drogu mezi mladými lidmi na tanečních akcích a současně je její užívání asociováno především s elektronickou taneční hudbou a jejími styly (Kalina et al., 2008). V minulosti se stala předmětem mnohých zkoumání a experimentů. Vědci využívali sebezkušenosti a extáze byla používána i v terapii. Například v 90. letech minulého století psychologem Leo Zeffem v USA, při léčbě posttraumatické stresové poruchy (Minařík & Kmoch in Kalina et al., 2015). Kromě stimulačního účinku má i účinek halucinogenní a intoxikace často probíhá jako jednoduše kontrolovatelný změněný stav vědomí s emočním a smyslovým podtextem (Shulgin & Nichols, 1978) trvající 5 - 7 hodin (Minařík & Kmoch in Kalina et al., 2015). Časté jsou pocity blízkosti a lásky doprovázené absencí únavy (Páleníček, 2010).

Typickou drogou movitých uživatelů v ČR je kokain, který je také významnou psychostimulační látkou užívanou v rámci celé EU a to především ve Velké Británii a ve Španělsku. Po chemické stránce se jedná o alkaloid keře *Erythroxylon coca* typicky aplikovaný intranazální nebo nitrožilní cestou (Kalina et al., 2007) Je řazen mezi nejdražší drogy a současně nejnebezpečnější drogy (Raboch a kol, 2012). Jeho užívání bývá spojováno s určitým životním stylem a sociálními skupinami (Šejvl, 2010). Uživatelé přikládají velký význam luxusu a penězům (Mottlová, 2013). Užívání kokainu tak probíhá v typickém kontextu s charakteristickými vzorci. Stav intoxikace je provázen euforií, zvýšenou bdělostí, komunikativností, sebejistotou a sexuální apetencí (Kulhánek, 2015). Jeho působení je krátkodobé a k poklesu dochází již po půl hodině (Minařík & Kmoch in Kalina et al., 2015). Podle Páleníčka (2010) kokain v posledních letech výrazně posiluje svoji pozici v prostředí taneční scény a to především z důvodu poklesu kvality extáze. Grov, Kelly & Parsons (2009) také uvádějí, že mezi mladými dospělými jsou právě extáze a kokain nejčastěji užívanými tanečními drogami.

V prostředí taneční scény se dále můžeme setkat s konzumací mnoha dalších nelegálních psychoaktivních látek, jejichž konzumace nepřevažuje nebo je mezi návštěvníky ojedinělá. Těmito látkami jsou například opiáty, mefedron, ketamin, andělský prach, nové syntetické drogy, rohypnol nebo také liquid E. Především Rohypnol a tekutá extáze bývají vzhledem ke svým účinkům působení často spojovány se sexuálně orientovanými útoky, pro které bývají účelně podávány bez vědomí konzumenta (Gabrhelík, n.d.) Na období intoxikace následně panuje částečná nebo úplná amnézie (Schwartz, Milteer, & LeBeau, 2000).

Z výše uvedeného je zřejmé, že v prostředí zábavy je užívána celá řada různorodých psychoaktivních látek s halucinogenními, anestetizujícími, stimulačními i sedativními účinky. Je možné říci, že užívání těchto látek je asociováno s vybranými hudebními žánry, především elektronické taneční hudby a zpravidla jsou užívány polymorfně v kombinaci s jinými návykovými látkami.

2.7.1 Typologie uživatelů psychoaktivních látek v prostředí taneční scény

Jak již bylo výše zmíněno, v prostředí taneční scény a nočního života se pohybují především mladí lidé ve věkové skupině 18-34 let, přičemž v této populaci je užívání drog několikanásobně vyšší než v obecné populaci (Mravčík et al., 2007). Ti z nich, kteří zde konzumují návykové látky je možné rozdelit podle jejich vzorců užívání do několika skupin. Dělení uživatelů psychoaktivních látek v prostředí taneční scény je odvozeno ze základní Simonovy typologie (1997) a zahrnuje experimentátory, rekreační uživatele a skryté závislé uživatele. Střídaté zkoušení různých nelegálních psychoaktivních látek je typické pro experimentátory, jejich užívání není podmíněno pravidelností a probíhá v různě dlouhých časových intervalech. Konkrétní setting užití vybrané návykové látky jsou typickými vzorci užívání skupiny rekreačních uživatelů (Gabrhelík, n.d.). Diagnostická kritéria závislosti naplňují skrytí závislí uživatelé pohybující se v prostředí taneční scény, ovšem často nevykazují zdravotní a sociální problémy a odbornou pomoc nevyhledávají (Miovský & Urbánek, 2001 in Miovský et al. 2008). Kandler, 2008 ve své diplomové práci také zmiňuje, že lidé kteří mají již rozvinutý problém se závislostním chováním raději utrácení své finanční prostředky za samotnou návykovou látku, což může vést v prostředí taneční scény k jejich izolaci. Souhrně je možné říci, že většina z návštěvníků konzumujících v prostředí taneční scény nelegální návykové látky jsou zpravidla mladí socializovaní lidé, kteří nesplňují znaky problémového užívání drog (Mravčík et al., 2015) a taneční akce vyhledávají především za účelem zábavy a uvolnění (Gabrhelík, n.d.).

2.8 Rizika spojená s užíváním psychoaktivních látek v prostředí nočního života

Užívání psychoaktivních látek sebou vždy přináší rizika a to i v případě, že se jedná o jednorázový experiment. Konzumace psychoaktivních látek je považována za významné rizikové chování.

Podle Handbook healthy nightlife toolbox (2010) rizika užití psychoaktivních látek spočívají v následujících kategoriích, a to akutní zdravotní komplikace, dlouhodobá rizika užívání drog, agrese a násilí, rizikové sexuální chování, doprava, respektive řízení pod vlivem psychoaktivní látky a společenské dopady.

Dle Jičinské, 2018 se zdravotní komplikace spojené s konzumací psychoaktivních látek většinou týkají symptomatické toxicity a/nebo psychických obtíží jidince. Konzument je ohrožen riziky negativního působení předmětné látky od samotného počátku jejího užití, po které nastává obraz akutní intoxikace. Na vzniku akutních zdravotních komplikací se podílí více faktorů a případná rizika vyplývají především z charakteru konkrétních psychoaktivních látek nebo z kontextu ve kterém jsou užity (Calafat et al., 2003). Při užití nadměrného množství návykové látky, nevhodné kombinaci látek bývá jedinec ohrožen otravou, případně předávkováním. V důsledku překročení kritické hranice v organismu

dochází k narušení jeho normálních funkcí a k jeho postupnému selhávání, případně k selhávání jednotlivých systémů organismu (Minařík et al., 2015).

Konkrétní návykové látky jsou charakteristické svými specifickými riziky, které sebou jejich užívání přináší. Alkoholové intoxikace jsou rizikové z pohledu možné aspirace zvratků a následné možné zástavy dechového centra. Psychotické epizody s paranoidním zabarvením se mohou objevit během těžší akutní intoxikace kanabinoidy (Raboch a kol, 2012) a některé publikace také uvádějí, že po jejich užití může dojít k provokaci latentní duševní poruchy s výše zmíněnou symptomatologií, která může přetrvávat i po odeznění účinků psychoaktivní látky (Kalina et al., 2007). Výrazné pocity úzkosti a vztahovačnosti jsou charakteristické pro bad trip, který může nastat po užití LSD. V tomto případě bývá jako první pomoc doporučováno podání diazepamu (Raboch et al., 2012). Pro užití metamfetaminu bývá charakteristické nechutenství a z něj vyplývající důsledky (Minařík in Kalin et al., 2003) Jeho dlouhodobé užívání také může být doprovázeno paranoidně psychotickými stavy s halucinacemi a možným hetero- i autoagresivním chováním. Tento stav může probíhat jako tzv. stíha nebo až jako toxická psychóza, odpovídající obrazu schizofrenie. Užití extáze je z důvodu zvýšení tělesné teploty a pocení rizikové možností vzniku hypertenzní krize. Jako prevence bývá doporučován dostatečný přívod tekutin a minerálů a pobyt v chill-out zónách za účelem odpočinku a ochlazení (Minařík & Kmoč in Kalina et al., 2003). Extáze také zvyšuje svalový tonus obličejových svalů, čímž tak dochází k nadměrnému žvýkání, během kterého hrozí reálné riziko pokousání (Páleníček, 2010) Uživatelům této návykové látky bývají preventivními programy podávány žvýkačky jako prostředek zamezující vzniku tohoto nežádoucího jevu. Další látkou, která snižuje chuť k jídlu je kokain a jeho užívání bývá také spojováno se vznikem závažných kardiovaskulárních komplikací, které mohou být příčinou srdečních arytmií a infarktu myokardu (Páleníček, 2010). Letálně mohou končit těžké intoxikace opiáty, jako antidotum bývá používán i.v. naloxon (Raboch et al., 2012).

2.9 Program Hard and Smart

Jedním z programů, jehož hlavním mottem je motto „naplno, ale s rozumem“ je Program Hard and Smart. Program představuje preventivní a intervenční činnost v prostředí taneční scény, nočního života a zábavy v ČR a je významnou součástí adiktologických služeb v tomto prostředí v ČR. Je zřizován renomovanou Společností Podané ruce, o.p.s., která má v oblasti prevence rizikového chování a léčby závislosti více jak 25letou tradici. Tato obecně prospěšná společnost působí ve třech regionech České republiky a prostřednictvím téměř čtyř desítek odborných center pečuje o stovky klientů. (odkaz na web) Samotný projekt je realizován za finanční podpory Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Jihomoravského kraje, Magistrátu hlavního města Prahy, Magistrátu města Brna a dalších a to od roku 2013, ve svých začátcích byl součástí terénních programů, prošel dynamickým rozvojem a od roku 2016 se jedná o samostatný projekt s pevným zakotvením v nabídce poskytovaných služeb.

Program H&S je formou terénní práce v prostředí nočního života a zábavy, jehož činnost vychází zejména z aktuálních evropských trendů v oblastech Harm reduction a Safer clubbingu. Je propojen s evropskou sítí služeb Party+, která je v současné době jedním z klíčových prvků při zavádění standardů a inovací v prostředí nočního života a zábavy. Tento program má za cíl redukci rizikových faktorů v prostředí nočního života a zábavy u obecné populace v ČR. Předmětnými oblastmi preventivní a intervenční činnosti jsou vybrané rizikové faktory, které s tímto prostředím úzce souvisí. V prostředí taneční scény se jedná zejména o problematiku dehydratace a přehřátí, poškození sluchu, rizikového sexu, užívání legálních a ilegálních psychoaktivních látek, ale třeba i o bezpečnější návrat domů. Těmto rizikům je v rámci této práce věnována samostatná kapitola. Odborné realizace probíhají přímo na hudebních akcích (kluby, festivaly, pochody, halové akce) prostřednictvím vytvoření specializované intervenční a klidové zóny nebo skrze monitoring prostředí.

Cíle programu jsou naplňovány prostřednictvím působení na dvě základní linie. V první linii je činnost programu zaměřena na jednotlivce, jakožto na účastníky tanečních akcí. Těm jsou srozumitelnou formou podávány informace o rizikovém chování, je jim poskytována odborná pomoc a v případě zájmu zprostředkován kontakt na další odborná zařízení a jejich služby. Sekundární skupinou zájmu jsou samotné subjekty, kteří prostor nočního života spoluvytvářejí. Zde je činnost přímo zaměřena na aktivní tvorbu bezpečnějšího prostředí.

Poskytovanými službami pro primární skupinu jsou:

- kontaktní práce

 - distribuce harm-reduction materiálu - informační letáky, kondomy, špunty do uší, filtry Rolls, šňupátka, želatinové kapsy, žvýkačky, materiál k injekční aplikaci

 - informační servis - bezpečnější užívání, bezpečný sex, riziko dehydratace a přehřátí, ochrana sluchu, bezpečná přeprava, další zdravotní a sociálně právní oblasti

 - podpora a poradenství v krizových situacích

 - měření alкотesterem

 - měření tonometrem

 - odborná pomoc při akutní intoxikaci

 - potravinový servis

 - odkazování na síť odborných služeb

Část návštěvníků hudebních akcí se s činností programu setkává poprvé, někteří návštěvníci program již znají a jsou jeho stálými klienty. Vždy ale platí, že každý návštěvník

je jiný a jeho potřeby jsou individuální, proto je vždy zachována individualita v oblastech poskytovaných služeb a intervencí.

Jednou z dalších možností jak snížit riziká spojená s užíváním psychoaktivních látek je možnost testování drog přímo v prostředí zábavy. V současné době se ale jedná o činnost, která je v prostředí taneční scény legislativně téměř nemožná nebo velmi těžko realizovatelná. I přesto je ale postoj programu H&S k této činnosti pozitivní. V roce 2020 program spolupracoval na projektu Drug infosite, který byl schválen RVKPP a testování drog prováděl přímo na akci Maypur 26th b-day. Program H&S z pozice insidera scény projektu zajistil projektu přístup na akci, čímž působil i jako gate keeper, poskytl možnost sdílení prostor, realizoval svoji harm reduction agendu a klienti byli odkazováni na možnost testů, kterých bylo na místě provedeno několik desítek.

Poskytovanými službami pro sekundární skupinu jsou:

- monitoring prostředí
- výchozí analýza prostředí
- školení personálu hudebních podniků
- certifikace hudebních podniků a kulturních akcí
- realizace intervenční a odpočinkové zóny

Podle Certifikačního dokumentu *Společnosti Podané ruce, o.p.s., konkrétně Programu H&S*, kterým se řídí, je tvorba bezpečného prostředí řízena procesem certifikace, ke které má Program H&S patřičné oprávnění. Tato certifikace se významně podílí na prevenci a snižování rizik v prostředí taneční scény, na zvyšování bezpečnosti a služeb ze strany klubů, organizátorů akcí, ale i lokálních zastupitelů a dalších zainteresovaných subjektů.

Úspěšná certifikace je pro majitele klubů a organizátory kulturních akcí potvrzením, že věnují pozornost bezpečí a komfortu svých návštěvníků. Podílejí se tak na vytváření bezpečného místa v prostředí zábavy a nočního života, získávají pozitivní image a navyšují prestiž dané scény i u širší veřejnosti. Tyto standardy slouží také jako podpora v případě krizové situace. Pro návštěvníky klubů a kulturních akcí certifikáty představují garanci kvality a bezpečnou formu zábavy. Pro města, kraje a nevládní organizace je certifikace ukazatelem aktivního, angažovaného a právně udržitelného přístupu při řešení snižování rizik spojených s nočním životem.

Certifikace konkrétně specifikuje za jakých podmínek budou zvyšovány standardy bezpečného nočního života a zábavy. Hodnocení probíhá v deseti oblastech a každá oblast je hodnocena maximálně jedním bodem. Pro úspěšné udělení certifikátu musí být naplněny požadavky minimálně v osmi oblastech, přičemž naplnění některých oblastí je povinné. Certifikáty jsou platné po dobu jednoho roku s možností prodloužení platnosti na základě supervizní kontroly požadovaných atributů.

Hodnocenými oblastmi jsou:

Školení Security - zahrnuje akreditované školení pracovníků Security v oblastech jako je zvládání akutních stavů a předlékařská péče, typologie a účinky psychoaktivních látek, prevence krizových situací

Bezpečná přeprava (Povinný bod) - zajištění bezpečné přepravy návštěvníků z místa konání akce (především těch, které požíly alkohol nebo jinou psychoaktivní látku)

Sex info (Povinný bod) - zajištění možnosti získání kondomů (automaty na kondomy, nabídka kondomů zdarma), stálá informační kampaň o sexuálně přenosných chorobách a sexuálním nátlaku, prevence sexuálně agresivního chování v prostorech klubu a jeho bezprostřední blízkosti

Špunty do uší (Povinný bod) - zajištění ochrany proti hluku (automat na špunty do uší, nabídka špuntů zdarma), informační kampaň o negativních dopadech nadměrného hluku

Prevence dehydratace a přehřátí (Povinný bod) - nealkoholické nápoje musí být dostupné (cenová dostupnost, voda zdarma)

Školený personál (Povinný bod) - zahrnuje akreditované školení pracovníků v oblastech jako je zvládání akutních stavů a předlékařská péče, typologie a účinky psychoaktivních látek, prevence krizových situací, manipulace s infekčním materiálem a s tím spojená rizika přenosu infekčních nemocí

Alkohol info (Povinný bod) - zajištění informačních materiálů zaměřených na zdravotní, legislativní a sociální rizika spojená s konzumací alkoholu, možnost využití alkohol testeru s návazným informačním servisem

Bezpečná šatna - zaručení bezpečného prostoru pro osobní věci návštěvníků

Drogové info (Povinný bod) - zajištění informačních materiálů zaměřených na zdravotní, legislativní a sociální rizika spojených s konzumací legálních a ilegálních psychoaktivních látek, dále objektivní informace o jednotlivých látkách a zajištění prostoru pro informačně poradenskou činnost Programu H&S

Klidová zóna - vytvoření stálé klidové zóny sloužící k odpočinku, ve které jsou soustředěny materiály z probíhajících informačních kampaní, je zde poskytován vitamínový servis, voda zdarma a je sem soustředěna pozornost personálu klubu či dalších zodpovědných osob na potenciálně ohrožené návštěvníky

Program H&S působí napříč celou Českou republikou. Jeho činnost se v obou výše popsaných liniích soustředí na vybrané kluby, halové akce, open air festivaly a také demonstrace či pochody. Činnost programu se zaměřuje na akce mainstreamové i undergroundové hudební scény a legalita akcí není programem ověřována. V rámci klubové scény je v současné době pravidelná spolupráce navázána s kluby ArtBar, Eleven,

Favál, Fléda a Melodka v Brně. Všechny tyto kluby jsou několik let certifikovány a o certifikaci mají zájem i do budoucna. V Praze je dlouhodobá spolupráce navázána s kluby Storm a Cross. Tyto kluby také splňují podmínky certifikace a klub Storm je i certifikován. S ostatními kluby v rámci České republiky je spolupráce programu spíše občasná a tyto kluby nemají certifikaci. Činnost programu se dále soustředí na vybrané halové akce jako je Imagination, X-mass massacre, Let It Roll - Winter Edition, Winter Conspiracy, letní open air festivaly.

Na realizaci programu se podílí celkem 55 pracovníků, 51 z nich pracuje na DPP přímo v prostředí zábavy, 4 pracovníci plánují a koordinují službu, celkem tvoří úvazek 2,6 HPP. Pracovníci jsou kvalifikováni především v oblastech sociálně a psychologicky zaměřených oborů, v oboru adiktologie a v přidružených zdravotnických oborech. S výkonem činnosti se pojí povinnost postragudálního vzdělávání, které je ověřováno v pravidelných zpravidla dvouletých intervalech, dále také pravidelná účast na supervizích a týmových poradách. Program se podílí i na realizaci odborných stáží, každoročně zprostředkovává stáž 10-15 studentům ze škol stejných zaměření jaké jsou požadovány u pracovníků.

V současné době, vzhledem k probíhající pandemii onemocnění COVID-19 je aktivita programu v prostředí nočního života a zábavy zmrazena, hudební akce neprobíhají. Monitoring Programu H&S, který proběhl v období 1.5 až 30.5.2020 v Praze, Brně a Ostravě prokázal, že během tzv. „lockdown“ nedošlo k výraznějšímu poklesu konzumace alkoholu, tabáku a ilegálních psychoaktivních látek v obecné populaci. Došlo pouze k přesunu konzumace těchto látek z veřejných prostranství do soukromých objektů a na privátní akce. Tato nepříznivá celospolečenská situace a změny v trendech užívání psychoaktivních látek se staly příležitostí pro další rozvoj programu. Došlo k rozšíření jeho působnosti, komunikace a vznikl první typ terénního programu v ČR koncipovaného do online prostředí, kterým je služba Backstage. Tato služba je pod záštitou Programu H&S a má stejné cíle jako program samotný s tím rozdílem, že probíhá v on-line prostředí a její cílovou skupinou nejsou pouze návštěvníci kulturních hudebních akcí. Nově cílí například i na rodiče a blízké osoby mladistvých a mladých dospělých. Služba má navíc také možnost působit na účastníky privátních akcí, které jsou z hlediska utváření vzorců chování nebo bezpečnosti možná ještě zásadnější vzhledem k jejich celkově skrytějšímu charakteru. Tato nově vzniklá služba tak nabízí rozšíření nabídky tam, kde aktuálně žádný jiný odborný subjekt nepůsobí.

Žádná párty nemůže být stoprocentně bezpečná, ale jsou vlivy, které je možné ovlivnit a v tomto je Program H&S progresivní. Významně se tak podílí na uspokojování celospolečenské poptávky po kvalitních sociálních a zdravotnických službách v prostředí nočního života a zábavy v ČR.

3 Praktická část

3.1 Úvod

Práce je zaměřena na fenomén užívání psychoaktivních látek v prostředí zábavy. Jejím cílem je zjistit, jaká je míra a vzorce užívání psychoaktivních látek mezi klienty Programu H&S v letech 2016-2019. Dílčím cílem této práce je zkoumat souvislosti jejich užívání se sociodemografickými faktory, s faktory souvisejícími s typem akce a kulturními charakteristikami prostředí zábavy.

3.2 Metodika

Bylo provedena deskriptivní analýza statistických údajů *Programu H&S* neziskové organizace *Společnosti Podané ruce o.p.s.*, působícího v prostředí zábavy v ČR.

Prostředí ve kterém se hudební akce odehrávají určují jejich typ a od toho se odvíjející přípustnou návštěvnost a jejich celkovou velikost. Typickými událostmi realizovanými v outdoorovém prostředí jsou open air, probíhající především v letních měsících. Indoorové prostředí zahrnuje klubovou scénu a velké halové akce, které často probíhají v zimních měsících.

V prostředí taneční scény je možné se setkat s poměrně velkým množstvím zde reprodukováných hudebních žánrů a jejich možných kombinací v rámci jedné hudební akce. Jedná se tak o poměrně obtížně uchopitelné téma, proto pro lepší srozumitelnost této části kapitoly bylo stanoveno několik hlavních hudebních stylů a dominujících hudebních žánrů, které byly součástí sledovaných hudebních akcí. V případě, že bylo možné dominující hudební žánr určit jednoznačně, byla předmětná hudební akce přiřazena do odpovídající skupiny. V případě, že tomu tak nebylo a na hudební akci dominovalo více hudebních žánrů, tak byla tato akce přiřazena k hudebnímu stylu, do kterého její žánry spadají. Tento podstatný fakt se týká skupiny nesoucí souhrnný název EDM. Tudíž skupina EDM vždy zahrnuje více hudebních žánrů spadajících příslušících elektronické taneční hudbě. Současně byly také pro větší přehlednost sloučeny hudební styly rap a hip-hop do skupiny rap/hip-hop a punk, rock, metal do skupiny punk/rock/metal. Toto seskupení vzniklo i z důvodu nízkého množství realizovaných hudebních akcí takto zaměřených. Souhrně byly tedy hudební akce členěny podle jejich žánru do skupin EDM, DNB, tekno, techno, psytrance, rap/hip-hop a punk/rock/metal.

Vybrané hudební podniky, v nichž dochází k realizaci programu, jsou zpravidla zaměřeny na elektronickou taneční hudbu a její žánry. I přesto je ale možné se setkat s realizací programu v podnicích, kterým dominují jiné hudební styly. Tyto podniky se nacházejí v Jihomoravském kraji.

V prostředí taneční scény je možné se setkat s poměrně velkým množstvím zde reprodukováných hudebních žánrů a jejich možných kombinací v rámci jedné hudební

akce. Jedná se tak o poměrně obtížně uchopitelné téma, proto pro lepší srozumitelnost této části kapitoly bylo stanoveno několik hlavních hudebních stylů a dominujících hudebních žánrů, které byly součástí sledovaných hudebních akcí. V případě, že bylo možné dominující hudební žánr určit jednoznačně, byla předmětná hudební akce přiřazena do odpovídající skupiny. V případě, že tomu tak nebylo a na hudební akci dominovalo více hudebních žánrů, tak byla tato akce přiřazena k hudebnímu stylu, do kterého její žánry spadají. Tento podstatný fakt se týká skupiny nesoucí souhrnný název EDM. Tudíž skupina EDM vždy zahrnuje více hudebních žánrů spadajících příslušících elektronické taneční hudbě. Současně byly také pro větší přehlednost sloučeny hudební styly rap a hip-hop do skupiny rap/hip-hop a punk, rock, metal do skupiny punk/rock/metal. Toto seskupení vzniklo i z důvodu nízkého množství realizovaných hudebních akcí takto zaměřených. Souhrně byly tedy hudební akce členěny podle jejich žánru do skupin EDM, DNB, tekno, techno, psytrance, rap/hip-hop a punk/rock/metal.

3.2.1 Výběrový soubor

H&SVýběrový soubor tvoří celkem 166 tanečních akcí, na kterých působil Program H&S v letech 2016-2019. Na každé akci byl vyplněn záznamový arch s údaji o hudební akci, jako místo konání, název a datum uskutečnění. Arch dále obsahuje základní agregované informace o návštěvnicích programu, o jejich pohlaví, stavu akutní intoxikace a primární psychoaktivní látce a dále také údaje o poskytnutých službách klientům. Doplňující informace týkající se typu hudební kulturní akce, její velikosti, hudebního zaměření a případně ceny vstupného byly dohledány z volně dostupných zdrojů.

3.2.2 Sběr dat

Záznam a sběr dat prováděli ve sledovaném období pracovníci programu případně dobrovolníci nebo stážisté do tohoto programu zapojeni.

Pracovníci programu H&S zaznamenávají základní údaje o hudebních akcích na kterých je program realizován, dále také informace o zde poskytovaných službách. O klientech této harm reduction a poradenské služby jsou získávány údaje o jejich aktuálním nebo plánovaném užití omamných látek. Respondenti jsou také dotazováni, jaké jsou jejich celoživotní zkušenosti s drogami a zda je užívají pravidelně. Tyto údaje jsou v agregované podobě zapisovány do záznamového archu.

V průběhu poskytování služeb a v následném záznamu jsou rozlišovány následující ukazatele o počtech klientů a kontaktů: klienti, prvokontakty, kontakty a netypičtí návštěvníci programu. Klientem programu se rozumí návštěvník vybrané hudební akce, který s pracovníky programu řeší některé z témat, na které se služba zaměřuje, ať již se jedná o téma přímo související s užíváním psychoaktivních látek nebo o související rizikové faktory v daném prostředí, případně o další témata, která mají vztah k rizikovému

chování obecně. Ten klient, který je v přímé interakci s programem poprvé v životě je označován jako prvokontakt. V případě, že některý z klientů využívá nabízených služeb vícekrát než jednou v průběhu jedné akce, je tento kontakt opět zaznamenáván a to se všemi náležitostmi, ovšem v záznamovém archu je označen znaménkem plus, aby nebyl znovu započítán do ukazatele „klient“. Netypičtí návštěvníci prostředí, kterým primárně nejde o nabídku služby, jsou rovněž zaznamenáváni a v praxi se může jednat například o příslušníky policie, číšníky, barmany, záchranáře, aj.

Pro záznam psychoaktivních látek jsou používány zkratky, odpovídající konkrétní návykové látce. Je zjišťováno jakou látku klient užil a v případě, že neužil žádnou látku, tak je zjišťováno, kterou látku v tomto prostředí nejčastěji užívá nebo pro něj má zásadní význam. Při užití více psychoaktivních látek během jednoho večera jsou zaznamenávány všechny látky.

Jednou ze služeb programu je poskytování harm reduction a dalšího materiálu. Jsou zaznamenávány počty vydaných kusů a jedná se o letáky, kondomy, špunty, filtry Rolls, šňupátka, vitamínový servis a vodu, materiál k injekční aplikaci, žvýkačky, případně jiný harm reduction materiál. Návštěvníci si také mohou otestovat hladinu alkoholu v dechu alkoholtestem, případně vyšetřit krevní tlak tonometrem.

Návštěvníkům je dále poskytován informační servis v oblastech jako je bezpečnější užívání, bezpečný sex, vitamínový servis/dehydratace a přehřátí, ochrana sluchu, informace o bezpečné přepravě a další zdravotní a sociálně právní oblasti, případně informace jiné (literatura, web, odkaz na službu, představení programu), u kterých je rovněž zaznamenáván počet poskytnutých intervencí.

Pracovníci programu mohou návštěvníky v případě potřeby odkazovat na konkrétní služby a profesionály podle individuálních potřeb klienta. Tyto odkazy jsou rovněž zaznamenávány a v poznámkách specifikovány. Klientovi může být nabídnuta i sociální asistence, kterou mohou po předchozí domluvě realizovat Terénní programy *Společnosti Podané ruce, o.p.s.*

Poslední poskytovanou službou klientům Programu H&S je individuální poradenství, během kterého jsou s klientem řešeny jeho aktuální problémy a jsou zvyšovány jeho kompetence tyto problémy řešit. Poradenství je charakteristické delším časovým trváním a větší hloubkou. Rovněž je sem možné zařadit i intenzivnější psycho-sociální pomoc u silněji intoxikovaných či depresivních jedinců, při "bad tripu", toxické psychóze či intervenci v jinak krizových situacích. V poznámkách je následně intervence konkrétněji specifikována, je zde uveden její průběh a výsledek.

Situace během kterých nedojde k pouhému poskytnutí harm reduction materiálu bez následného informačního servisu, případně jen velmi krátkého a povrchního představení služby je možné označit za kontaktní práci, která bývá rovněž zaznamenána. V obecné rovině oblast kontaktní práce zahrnuje představení Programu H&S, jeho nabídky služeb či

materiálů, mapování situace a potřeb klienta a následné definování možné zakázky ze strany klienta. Služby programu jsou návštěvníkům taneční scény poskytovány zdarma.

3.2.3 Zpracování dat

Statistické údaje ze sledovaného období byly následně nahrány do databáze a jejich zpracování proběhlo v tabulkovém procesoru Microsoft Excel. Data byla vyčištěna a upravena do jednotného datového formátu. Následně byla doplněna dalšími údaji, nominální proměnné byly kategorizovány. V oblasti týkající se hudebního zaměření byly z důvodu možné přítomnosti mnoha hudebních žánrů a jejich kombinací vytvořeny následující kategorie: EDM, DNB, tekno, techno, psytrance, rap/hip-hop a punk/rock/metal. Dále byly vytvořeny kategorie typu akce a prostředí ve kterém tyto akce probíhaly. Kategorie dle typu akce zahrnují klubové akce, halové akce probíhající v indorooovém prostředí a open air probíhající v prostředí outdoroovém. Došlo také k oddělení hudebních akcí zpravidla zaměřených na elektronickou taneční hudbu, probíhajících v prostředí klubové scény, halové scény a open air festivalů a hudebních kulturních akcí, které jsou určeny pro širokou veřejnost a studenty středních a vysokých škol. Tyto hudební kulturní události jsou v rámci zpracování dat výběrového souboru pro přehlednost označeny jako „*open air městské*“ a „*open air studentské*“. V rámci přehledu hudebních akcí podle jejich typu je zde také uvedena kategorie ostatní, zahrnující hudební kulturní události, které nebylo vzhledem k jejich charakteru možné zařadit do žádné z předchozích uvedených kategorií. Kvantitativní ukazatele (např. počet klientů, intervencí) byly sumárně zpracovány za jednotlivé roky, případně byla sledována střední hodnota (aritmetický průměr) těchto ukazatelů v jednotlivých letech. Podíly (např. procentuální zastoupení klientů podle jednotlivých psychoaktivních látek) byly za jednotlivé roky zprůměrovány (aritmetický průměr). Byla provedena deskriptivní analýza dat (třídění 1. a 2. stupně).

3.3 Etika

Všichni respondenti se poskytnutí služeb Programu H&S zúčastnili dobrovolně. Jejich kontakt se službou je anonymní. Žádnému z respondentů nebyla způsobena fyzická ani psychická újma. Získaná data jsou použita pro potřebu *Společnosti Podané ruce o.p.s.* Údaje o klientech v záznamových arších jsou agregované a neobsahují žádné identifikační údaje. V této práci jsou prezentovaná pouze agregovaná data.

3.4 Výsledky

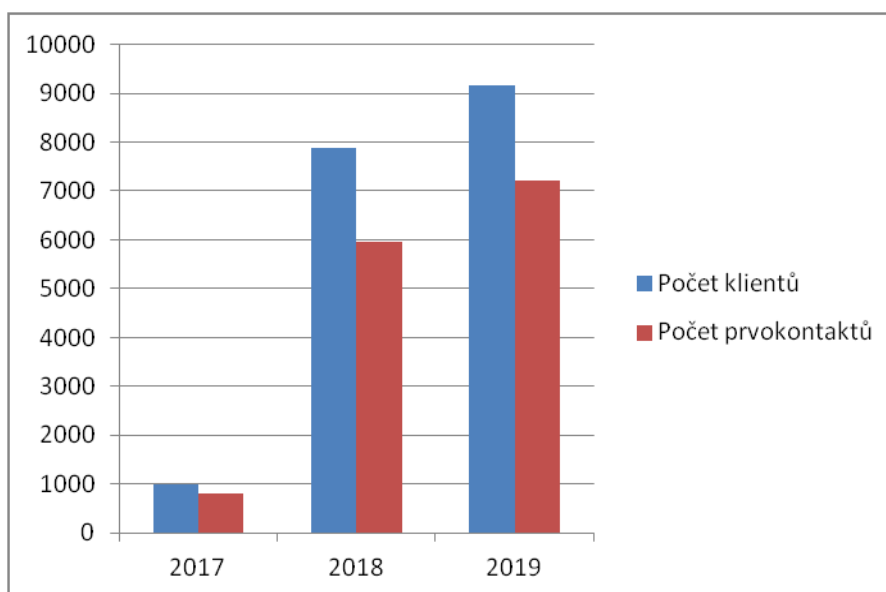
Výsledky praktické část bakalářské práce jsou pro přehlednost rozděleny na několik částí. První část obsahuje popis hlavních charakteristik akcí, na kterých Program H&S v letech 2016-2019 působil. Následuje oblast zaměřená na klienty programu, jejich demografické a

uživatelské charakteristiky. Poslední část se soustředí na intervence poskytované klientům v souvislosti s užíváním psychoaktivních látek v tomto období. To vše je uvedeno v časových řadách podle dostupných dat a pro větší přehlednost jednotlivých znaků souboru byly využity tabulky a grafy.

3.4.1 Charakteristiky akcí, na kterých působí Program H&S

Program H&S v letech 2017-2019 působil celkem ve třech krajích - Jihomoravský, Olomoucký, Hlavní město Praha a v ostatních lokacích v rámci téměř celé ČR. Ve sledovaném období realizace programu proběhla celkem na 166 hudebních akcích, během kterých poskytované harm reduction a poradenské služby využilo 18 055 klientů, z toho se jednalo o 13 993 prvokontaktů. V roce 2017 služeb programu využilo 1 003 klientů, z toho 818 prvokontaktů, v roce 2018 to bylo 7 881 klientů a z toho 5 965 prvokontaktů a v roce 2019 služeb programu využilo 9 171 klientů z nichž bylo 7 210 prvokontaktů.

Graf 1 Počet klientů a prvokontaktů, kteří využili služeb programu

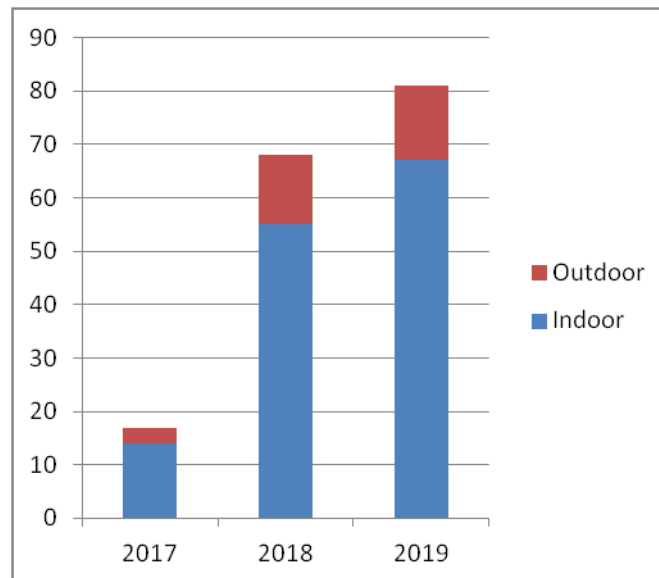
3.4.1.1 Přehled podle prostředí hudební akce

Za celé sledované období program působil celkem na 166 hudebních akcích. V indoorovém prostředí bylo realizováno 136 hudebních akcí a 30 proběhlo v outdoorovém prostředí.

V roce 2017 působil program na 17 hudebních akcích. Třikrát v outdoorovém prostředí a v indoorovém prostředí proběhlo 14 hudebních akcí. V roce 2018 se jednalo o 68

hudebních akcí, z čehož 13 akcí proběhlo v outdoorovém prostředí a 55 akcí v indoorovém prostředí. V roce 2019 program působil na 81 hudebních akcích, 14 akcí bylo realizováno v outdooru a 67 akcí v indooru.

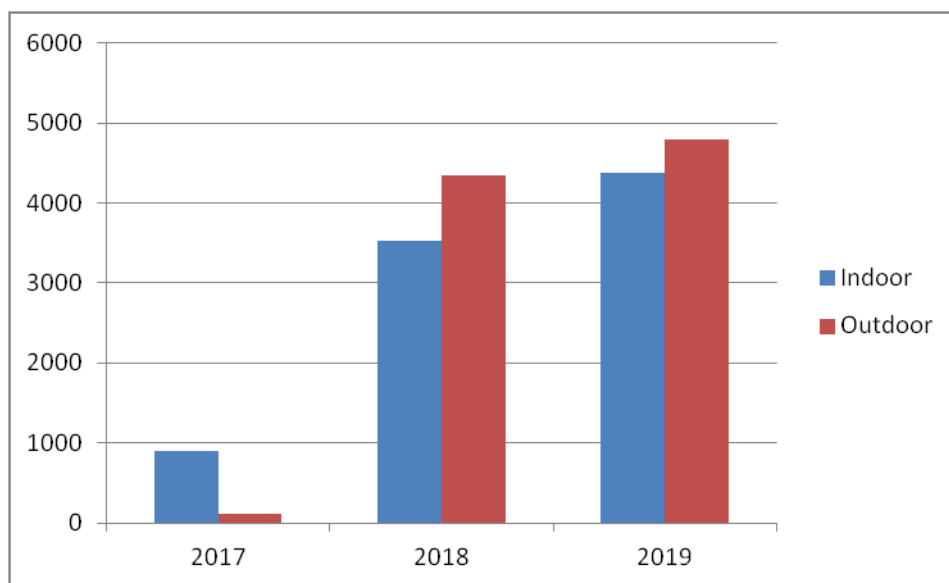
Graf 2 Počet realizací programu na hudebních akcích podle prostředí

Realizace programu proběhla ve sledovaném období celkem na 166 hudebních akcích. V indoorovém prostředí jich bylo realizováno 136 a navštívilo je 8 804 klientů, v outdoorovém prostředí jich proběhlo 30 s návštěvností 9 251 klientů.

Konkrétněji v roce 2017 se hudebních akcí v indoorovém prostředí zúčastnilo 893 klientů a v outdoorovém prostředí to bylo 110 klientů. V následujícím roce navštívilo outdoorové prostředí klientů 4 351 a indoorové prostředí 3 530. V roce 2019 služeb programu využilo 4 790 klientů v outdooru a 4 381 klientů v indooru.

Graf 3 Počet klientů, kteří využili služeb programu podle prostředí konání hudební akce

3.4.1.2 Přehled podle typu hudební akce

Za celé sledované období bylo realizováno celkem 132 klubových akcí, čtyři halové akce, 17 open air zaměřených na elektronickou taneční hudbu, dvě open air studentské, sedm open air městských a čtyři akce zařazené mezi ostatní.

V roce 2017 program působil celkem na 17 hudebních akcích, osm z nich bylo realizováno v rámci klubové scény v Praze a šest v Jihomoravském kraji. V Jihomoravském kraji také proběhly tři open air zaměřené na elektronickou taneční hudbu.

V roce 2018 program působil celkem na 68 hudebních akcích, 19 z nich bylo realizováno v rámci klubové scény v Praze, 31 v Jihomoravském kraji a tři v kraji Olomouckém. V Praze proběhly dvě halové akce. V Olomouckém kraji byly realizovány dvě open air zaměřené na elektronickou taneční hudbu a v ostatních lokacích jich proběhlo pět. V Jihomoravském kraji proběhla také jedna open air studentská a jedna open air městská a v ostatních lokacích tyto open air městské proběhly dvě. V tomto roce byly v Praze realizovány dvě hudební kulturní akce zařazené mezi ostatní, přičemž se jednalo o DIY Carneval a demonstraci za legalizaci konopí Milion Marihuana March.

V roce 2019 program působil celkem na 81 hudebních akcích, 24 z nich bylo realizováno v rámci klubové scény v Praze a 41 v Jihomoravském kraji. V Praze proběhly dvě halové akce. V Olomouckém kraji byly realizovány dvě open air zaměřené na elektronickou taneční hudbu a v ostatních lokacích jich proběhlo pět. V Jihomoravském kraji proběhla jedna open air studentská a jedna open air městská a v ostatních lokacích tyto open air městské proběhly tři. V Praze byly opět realizovány dvě hudební akce zařazené mezi ostatní, opět se jednalo o DIY Carneval a Milion Marihuana March.

Tabulka 1 Počet realizací programu na hudebních akcích podle jejich typu a územního členění

	Klubové akce	Halové akce	OA	OA studentské	OA městské	Ostatní
2017						
Hlavní město Praha	8	0	0	0	0	0
Jihomoravský kraj	6	0	3	0	0	0
2018						
Hlavní město Praha	19	2	0	0	0	2
Jihomoravský kraj	31	0	0	1	1	0
Olomoucký kraj	3	0	2	0	0	0
Ostatní lokace	0	0	5	0	2	0
2019						
Hlavní město Praha	24	2	0	0	0	2
Jihomoravský kraj	41	0	0	1	1	0
Olomoucký kraj	0	0	2	0	0	0
Ostatní lokace	0	0	5	0	3	0
Celkový součet	132	4	17	2	7	4

OA-open air

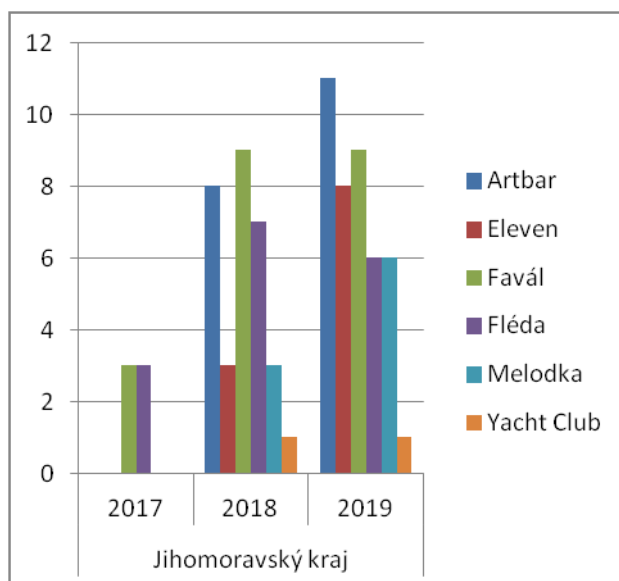
Klubová scéna

V rámci klubové scény Program H&S pravidelně působí ve vybraných hudebních klubech v Jihomoravském kraji a Praze. V Jihomoravském kraji se tomu tak usktečňuje v klubech Artbar, Eleven, Favál, Fléda, Melodka a Yacht, v Praze se jedná o kluby Cross Club a Storm Club. Spíše náhodné je působení programu v rámci klubové scény v Olomouckém kraji. Ale i přesto zde ve sledovaném období působil v podnicích Čtverka, Rafanda a 15 Minut Music Club. Ostatní lokace v rámci ČR se klubové scény netýkají a jsou spojené především s realizací open air festivalů.

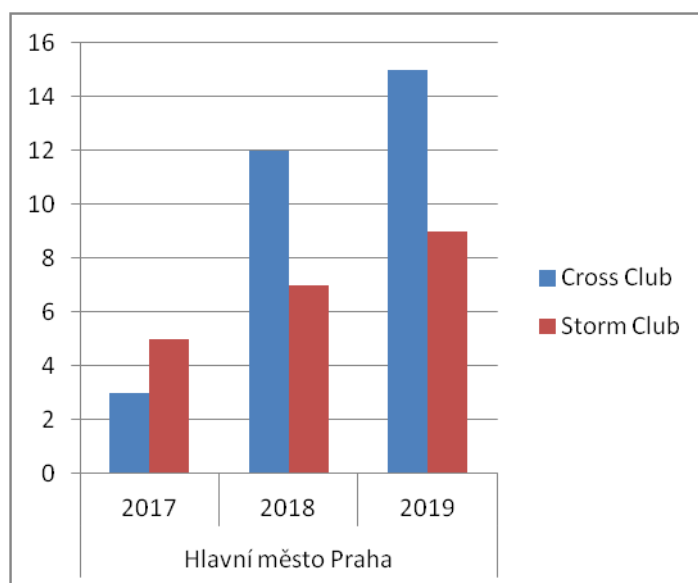
V letech 2017-2019 bylo realizováno celkem 132 klubových akcí, v Jihomoravském kraji jich proběhlo 78, v Praze 51 a tři klubové akce proběhly kraji Olomouckém.

Z následujících grafů je patrné zastoupení hudebních akcí v jednotlivých klubech v Jihomoravském kraji a v Praze.

Graf 4 Počet klubových akcí podle typu klubu v Jihomoravském kraji

Graf 5 Počet klubových akcí podle typu klubu v Praze

V Olomouckém kraji Program H&S působil v rámci klubové scény pouze v roce 2018 a to celkem na třech hudebních akcích. Jednotlivě byly realizovány v podnicích Čtverka, Rafanda a 15 Minut Music Club.

Halové akce

Halové akce, kde Program H&S ve sledovaném období působil byly realizovány celkem čtyři a to pouze v Praze. V roce 2018 zde byly realizovány dvě tyto akce, jednalo se o

Imagination a X-massacre. V roce 2019 proběhly rovněž tyto akce dvě a byly jimi Let It Roll -Winter Edition a Imagination.

Open air

V rámci letních open air program působí v Jihomoravském kraji, Olomouckém kraji a v ostatních lokacích v rámci ČR, které jsou s těmito hudebními kulturními událostmi spojené a zpravidla zde probíhají. Ve sledovaném období bylo realizováno celkem 17 open air, tři z nich proběhly v Jihomoravském kraji, čtyři v Olomouckém kraji a deset v ostatních lokacích.

V roce 2017 v rámci této scény v Jihomoravském kraji proběhla třídní open air PríglTekk. V následujícím roce se v Olomouckém kraji uskutečnil Rebellions Open a Wakepark DNB. Pět dalších open air proběhlo v ostatních lokacích a jednalo se o Sunrice, Step Evolution vol. 3, Let It Roll, Breakfast a Hip Hop Kemp. V roce 2019 byly v Olomouckém kraji realizovány dvě open air a to Rebellions open air a We are not criminals open air. Pět dalších open air proběhlo v ostatních lokacích, byly jimi Sunrice, Step Evolution vol. 4, Let It Roll, Breakfast a Drum'n'Huss.

Open air studentské a městské

Hudebních akcí, které jsou určeny pro širokou veřejnost nebo pro studenty středních a vysokých škol proběhlo ve sledovaném období celkem devět, čtyři v roce 2018 a pět v roce 2019. V roce 2018 se jednalo o akce Majáles, Benátská noc v Liberci, Den Starobrna a Slavnosti piva Krušovice. V roce 2019 to byl Majáles, Den pivovaru Starobrna, Vizovické trnkobraní, Slavnosti piva Krušovice a Den pivovaru Velké Březno.

Ostatní

V letech 2018-2019 byly realizovány celkem čtyři akce zařazené mezi ostatní. V obou letech proběhl DIY Karneval a Million Marihuana March.

DIY Karneval je každoročně pořádanou akcí, která vzešla z freetekno komunity. V roce 2018 byla tato událost zaměřena na ženská práva, na to, aby byly ženy ve společnosti emancipované. Důvodem zaměření bylo především to, že ČR stále obsazuje přední příčky v rozdílném odměňování žen a mužů za stejnou práci. Většina řídicích pozic je rovněž obsazena muži a s nějakým druhem sexuálního obtěžování či násilí se v průběhu života setkala téměř každá žena. V roce 2019 tato událost nesla podtitul „Make Music, Not Weapons“ (dělej hudbu, ne zbraně) a akce byla zaměřena proti zbrojnímu průmyslu, který čím dál víc ovlivňuje politiku a způsobuje utrpení nevinným civilistům. Účastníci průvodu tradičně procházejí v převlecích a maskách pražskými částmi za doprovodu hudby a

zpravidla i složek záchraného systému. V průvodu je možné zaznamenat často přítomné typické symboly míru.

Každoroční demonstrace a happening za legalizaci konopí nesoucí název Million Marihuana March se již tradičně koná začátkem května ve stovkách měst po celém světě, včetně ČR. Cílem této akce je poukázat na tristní legislativu týkající se konopí, ale také nabídnout možné řešení a představit možnosti využití této rostliny v léčbě a průmyslu.

3.4.1.3 Přehled podle hudebního žánru

V Jihomoravském kraji je Program H&S více či méně pravidelně realizován v klubech Artbar, Eleven, Favál, Fléda, Melodka a Yacht. Ve sledovaném období zde proběhlo celkem 78 hudebních akcí.

Tabulka 2 Průměrné zastoupení hudebních žánrů podle typu klubu v Jihomoravském kraji

		EDM %	DNB %	Tekkno %	Techno %	Psytrance %	Rap/Hip-hop %	Punk/Rock/Metal %
Jihomoravský kraj	Artbar							
	2018	13	50	25	0	0	0	13
	2019	36	9	9	18	9	9	0
	Eleven							
	2018	33	0	0	0	0	0	67
	2019	0	0	0	0	0	0	100
	Favál							
	2017	0	33	33	33	0	0	0
	2018	11	22	22	0	22	0	22
	2019	11	22	44	0	11	0	11
	Fléda							
	2017	0	33	0	33	0	0	33
	2018	14	43	0	14	0	29	0
	2019	0	0	0	17	0	50	17
	Melodka							
	2018	0	0	0	0	0	33	67
	2019	0	0	0	0	0	67	33
	Yacht Club							
	2018	0	0	0	0	100	0	0
	2019	0	0	0	0	100	0	0

DNB-Drum and Bass

EDM-Electronic Dance Music

V Praze je Program H&S téměř pravidelně realizován v klubech Cross a Storm. Ve sledovaném období zde proběhlo celkem 51 hudebních akcí.

Cross Club byl zaměřen především na hudební žánr DNB a ostatní žánry EDM, proběhlo zde také několik akcí se zaměřením na žánr psytrance. V klubu Storm v roce 2018 proběhla jedna událost orientovaná na rap/hip-hop a jedna na punk/rock/metal. Jinak je velmi

obdobně hudebně zaměřen jako klub Cross. Ve sledovaném období zde proběhla naprostá většina hudebních akcí, orientovaných na žánr elektronické taneční hudby DNB.

Tabulka 3 Průměrné zastoupení hudebních žánrů podle typu klubu v Praze

		EDM %	DNB %	Tekkno %	Techno %	Psytrance %	Rap/Hip-hop %	Punk/Rock/Metal %
Hlavní město Praha	Cross Club							
	2017	33	67	0	0	0	0	0
	2018	8	67	17	0	8	0	0
	2019	27	40	0	13	13	7	0
	Storm Club							
	2017	0	100	0	0	0	0	0
	2018	0	71	0	0	0	14	14
	2019	0	89	0	11	0	0	0

DNB-Drum and Bass

EDM-Electronic Dance Music

V Olomouckém kraji je spolupráce Programu H&S s hudebními kluby spíše nahodilá a nepravidelná. Ve sledovaném období zde proběhly celkem tři klubové akce, uskutečněné v podnicích Čtverka, Rafanda a 15 Minut Music Club. Všechny tyto klubové akce byly orientovány na žánry EDM. V jednom případě byla akce zaměřena na více žánrů EDM, následující pouze na DNB, poslední akce zde uskutečněná se nesla v duchu psytrance.

Program H&S se pravidelně účastní i halových akcí, které byly ve sledovaném období realizovány celkem čtyři. Všechny proběhly v Praze a polovina z nich byla orientována výhradně na DNB, druhá polovina na více žánrů elektronické taneční hudby.

Tabulka 4 Průměrné zastoupení hudebních žánrů na halových akcích

		EDM %	DNB %	Tekkno %	Techno %	Psytrance %	Rap/Hip-hop %	Punk/Rock/Metal %
2018								
	Halové akce	50	50	0	0	0	0	0
	Hlavní město Praha	50	50	0	0	0	0	0
2019								
	Halové akce	50	50	0	0	0	0	0
	Hlavní město Praha	50	50	0	0	0	0	0

DNB-Drum and Bass

EDM-Electronic Dance Music

Open air festivalů bylo ve sledovaném období bylo realizováno celkem 17, tři z nich proběhly v Jihomoravském kraji, čtyři v Olomouckém kraji a deset v krajích ostatních. Tyto open air byly zpravidla zaměřeny na elektronickou taneční hudbu a její žánry. Během sledovaného období program byl program ale i realizován na open air s rap/hip-hopovým zaměřením, touto open air byl festival Hip hop Kemp.

Tabulka 5 Průměrné zastoupení hudebních žánrů na open air

	EDM %	DNB %	Tekno %	Techno %	Psytrance %	Rap/Hip-hop %	Punk/Rock/Metal %
2017							
Open air	100	0	0	0	0	0	0
Jihomoravský Kraj	100	0	0	0	0	0	0
2018							
Open air	43	29	0	0	14	14	0
Olomoucký Kraj	14	14	0	0	0	0	0
Ostatní lokace	29	14	0	0	14	14	0
2019							
Open air	0	14	0	14	0	0	0
Ostatní lokace	0	14	0	14	0	0	0

DNB-Drum and Bass

EDM-Electronic Dance Music

OA-open air

Hudebních akcí, které jsou určeny pro širokou veřejnost nebo pro studenty středních a vysokých škol a v rámci této kapitoly byly zařazeny do skupin open air studentské a open air městské, proběhlo ve sledovaném období celkem devět. Jejich hudební zaměření bylo ve sto procentech případu přiřazeno ke skupině punk/rock/metal s tím, že bylo záměrem písemně doplnit jejich multižánrovou mainstreamovou orientaci.

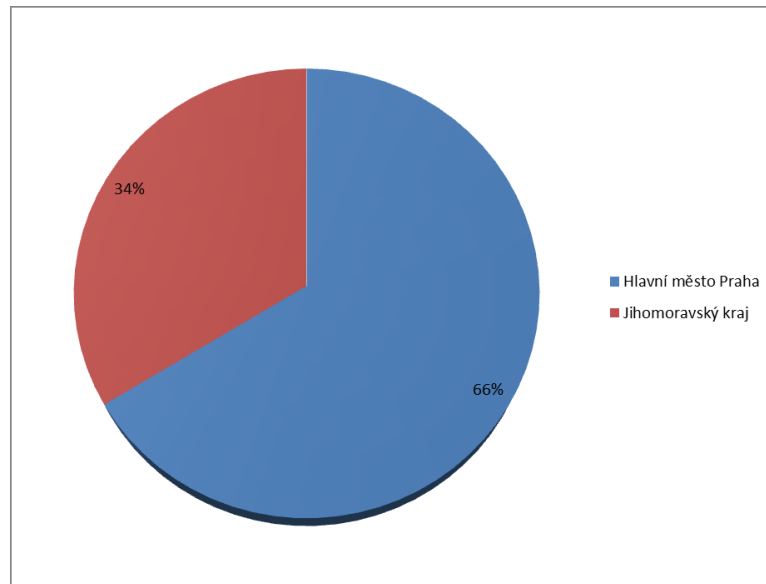
3.4.2 Demografické a uživatelské charakteristiky klientů Programu H&S

3.4.2.1 Přehled účasti klientů podle jejího územního členění

Ve sledovaném období realizace programu proběhla celkem na 166 hudebních akcích. V Jihomoravském kraji bylo realizováno 85 hudebních akcí, které navštívilo 5 115 klientů, v Praze to bylo 59 akcí s návštěvností 5 770 klientů, sedm akcí proběhlo v Olomouckém kraji a ty navštívilo 487 klientů, v ostatních lokacích se uskutečnilo akcí 15, které navštívilo 6 683 klientů. Celkem tedy služeb využilo 18 055 klientů.

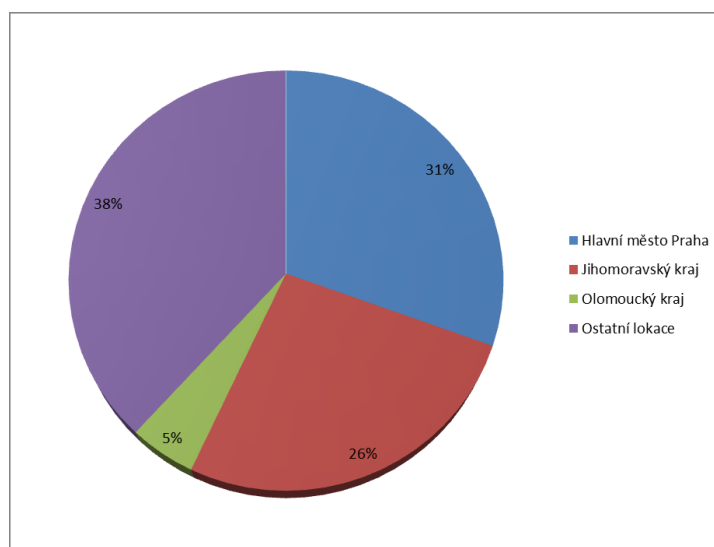
V roce 2017 byla návštěvnost programu tvořena 665 klienty, kteří se zúčastnily vybrané hudební akce v Praze a 338 klienty, jež se těchto událostí zúčastnili v Jihomoravském kraji. Pražští návštěvníci tak tvořili 66% celkové návštěvnosti a návštěvníci z Jihomoravského kraje 34%.

Graf 6 Průměrná účast klientů, kteří využili v roce 2017 služeb programu podle územního členění

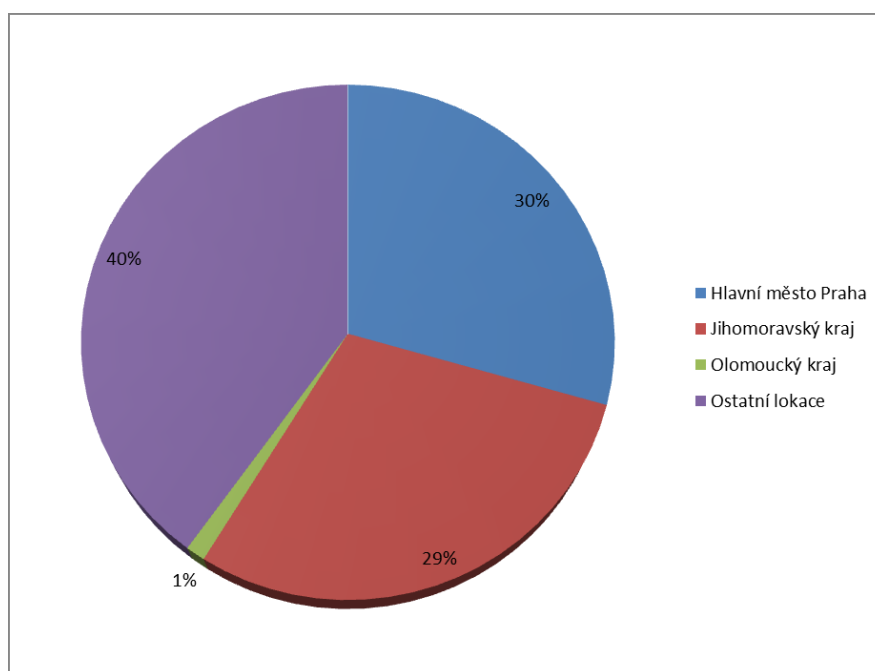
V roce 2018 byla návštěvnost programu tvořena 2 406 klienty, kteří se zúčastnili vybrané hudební akce v Praze. Dále 2 083 klienty, kteří se těchto událostí zúčastnili v Jihomoravském kraji. V Olomouckém kraji se v tomto roce vybraných hudebních událostí zúčastnilo celkem 381 klientů a hudební akce v ostatních lokacích navštívilo 3 011 klientů. Pražští návštěvníci tak tvořili 31% celkové návštěvnosti, návštěvníci z Jihomoravského kraje 26%, 5% z Olomouckého kraje a z ostatních lokací to bylo 38% klientů.

Graf 7 Průměrná účast klientů, kteří využili v roce 2018 služeb programu podle územního členění

V roce 2019 byla návštěvnost programu tvořena 2 699 klienty, kteří se zúčastnili vybrané hudební akce v Praze. Dále 2 694 klienty, kteří se těchto událostí zúčastnili v Jihomoravském kraji. V Olomouckém kraji se v tomto roce vybraných hudebních událostí zúčastnilo celkem 106 klientů a hudební akce v ostatních lokacích navštívilo 3 672 klientů. Pražští návštěvníci tak tvořili 30% celkové návštěvnosti, návštěvníci z Jihomoravského kraje 29%, jedno procento návštěvníků se akcí zúčastnilo v Olomouckém kraji a v ostatních lokacích se těchto akcí zúčastnilo 40% klientů.

Graf 8 Průměrná účast klientů, kteří využili v roce 2019 služeb programu podle územního členění

3.4.2.2 Užívání psychoaktivních látek podle územního členění

Již v úvodu je možné říci, že k užívání psychoaktivních látek dochází ve všech oblastech územního členění ČR.

V Jihomoravském kraji byl ve všech sledovaných letech nejvíce užíván alkohol a průběhu jednotlivých let došlo k nárůstu jeho prevalence. Dále zde byla zjištěna téměř srovnatelná prevalence užívání kanabinoidů a extáze. Prevalence užívání pervitinu se v průběhu let snižuje. Především v Jihomoravském kraji byla zaznamenána vyšší prevalence užívání kokainu, než je tomu ve stejném sledovaném období například v Praze.

Tabulka 6 Prevalence užívání psychoaktivních látek v Jihomoravském kraji

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
2017	60,82	20,36	9,67	5,03	2,82	0,88	0,10	0,33
2018	60,31	13,18	14,81	3,73	3,18	4,11	0,00	0,66
2019	75,48	9,11	9,84	1,97	2,38	0,53	0,00	0,68
Celkový součet	67,04	11,89	11,75	2,98	2,74	1,96	0,01	0,64

V Praze byl ve všech sledovaných letech rovněž nejvíce užíván alkohol a průběhu jednotlivých let mezi klienty programu došlo k nárůstu jeho prevalence. Druhou dominující psychoaktivní látkou byla extáze. Přičemž v Praze je oproti všem ostatním lokacím tato prevalence zdaleka nejvyšší. Dále zde byla také zjištěna nejvyšší prevalence užívání pervitinu ze všech sledovaných oblastí.

Tabulka 7 Prevalence užívání psychoaktivních látek v Praze

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
2017	54,61	18,38	18,26	6,19	0,31	2,24	0,00	0,00
2018	44,50	21,59	24,57	6,08	2,01	0,96	0,02	0,27
2019	51,06	16,63	24,77	4,78	1,53	0,90	0,10	0,24
Celkový součet	48,98	18,80	23,81	5,48	1,55	1,10	0,05	0,22

Olomouckému kraji dominovalo užívání alkoholu a byla zaznamenána výrazně vyšší prevalence užívání kanabinoidů. Oproti Jihomoravskému kraji je tento nárůst téměř trojnásobný.

Tabulka 8 Prevalence užívání psychoaktivních látek v Olomouckém kraji

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
2018	43,14	36,17	17,12	1,81	0,20	0,00	0,00	1,56
2019	71,76	26,57	1,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Celkový součet	51,32	33,43	12,70	1,29	0,15	0,00	0,00	1,12

V ostatních lokacích orientovaných především na open air festivaly je patrná především vyšší prevalence užívání halucinogenů, přičemž všechny ostatní hodnoty prevalence jsou srovnatelné s hodnotami v Praze a Jihomoravském kraji, tzn. jsou vyšší.

Tabulka 9 Prevalence užívání psychoaktivních látek v ostatních lokacích

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
2018	59,03	16,02	18,38	3,34	0,80	1,41	0,09	0,92
2019	66,93	12,94	11,79	4,64	1,45	1,86	0,00	0,39
Celkový součet	63,25	14,38	14,86	4,04	1,15	1,65	0,04	0,64

Návštěvníci taneční scény v průběhu večera zpravidla užívají více psychoaktivních látek. O tom svědčí fakt celkového počtu klienty užitých psychoaktivních látek ve sledovaném období nebo na vybrané hudební události, porovnaný s celkovým počtem klientů, kteří ve sledovaném období, případně ten večer program navštívili. Bohužel přesnější analýza polyvalentního užívání mezi návštěvníky Programu H&S v prostředí nočního života není možná vzhledem k charakteru dat, která jsou zaměřena souhrně na jednotlivé akce, nýbrž ne na konkrétní případy klientů. Ovšem i tak je možné předpokládat, že se s největší pravděpodobností ve většině případů jednalo o kombinace polyvalentního užívání zcela nejčastější. Těmi jsou klasicky kombinace alkoholu a kanabinoidů, kombinace alkoholu a extáze, kombinace alkoholu a kokainu, případně další možné kombinace.

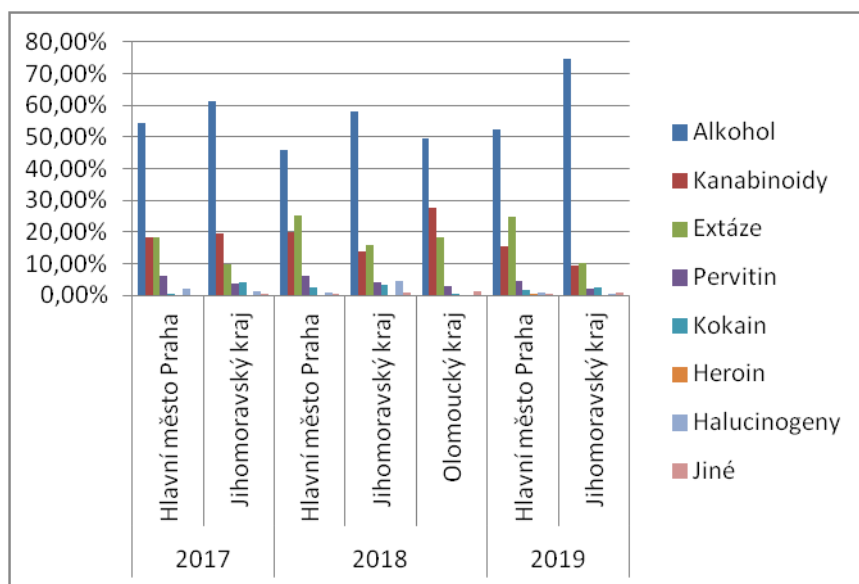
3.4.2.3 Užívání psychoaktivních látek podle typu hudební akce

Při sledování vlivu typu hudební akce na konzumaci návykových látek mezi klienty programu bylo zjištěno výsledky patrné v následující tabulce.

Tabulka 10 Prevalence užívání psychoaktivních látek na klubových akcích podle jejich územního členění

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
2017	57,45	18,82	14,61	5,13	1,93	1,85	0,00	0,21
Hlavní město Praha	54,61	18,38	18,26	6,19	0,31	2,24	0,00	0,00
Jihomoravský kraj	61,24	19,42	9,73	3,71	4,08	1,32	0,00	0,49
2018	53,19	16,71	19,17	4,66	2,82	2,85	0,00	0,61
Hlavní město Praha	45,79	19,72	25,00	6,08	2,27	0,81	0,00	0,33
Jihomoravský kraj	58,06	13,81	15,68	3,97	3,39	4,37	0,00	0,71
Olomoucký kraj	49,67	27,61	18,29	2,72	0,34	0,00	0,00	1,36
2019	66,34	11,55	15,66	2,99	2,20	0,68	0,03	0,56
Hlavní město Praha	52,25	15,28	24,91	4,57	1,70	0,91	0,09	0,28
Jihomoravský kraj	74,59	9,36	10,24	2,06	2,49	0,54	0,00	0,72
Celkový součet	60,12	14,39	16,95	3,89	2,42	1,68	0,02	0,54

Graf 9 Prevalence užívání psychoaktivních látek na klubových akcích podle jejich územního členění

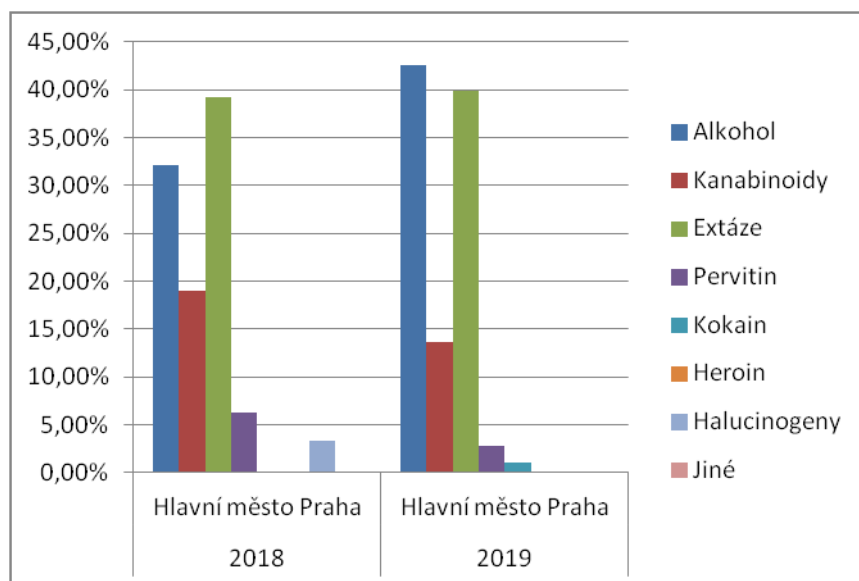

Prevalenci užívání návykových látek v rámci halových akcí, rovněž dominoval alkohol, ovšem jeho prevalence byla nejnižší ze všech sledovaných událostí. Oproti tomu výrazně více zde dominovalo užívání extáze a její prevalence zde byla ze všech sledovaných událostí zdaleka nejvyšší. Rovněž zde také docházelo k užívání kanabinoidů, pervitinu, halucinogenů a kokainu.

Tabulka 11 Prevalence užívání psychoaktivních látek na halových akcích podle jejich územního členění

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
2018	32,15	18,95	39,29	6,28	0,00	3,33	0,00	0,00
Hlavní město Praha	32,15	18,95	39,29	6,28	0,00	3,33	0,00	0,00
2019	42,54	13,61	39,86	2,80	1,05	0,14	0,00	0,00
Hlavní město Praha	42,54	13,61	39,86	2,80	1,05	0,14	0,00	0,00
Celkový součet	37,34	16,28	39,58	4,54	0,53	1,73	0,00	0,00

Graf 10 Prevalence užívání psychoaktivních látek na halových akcích podle jejich územního členění

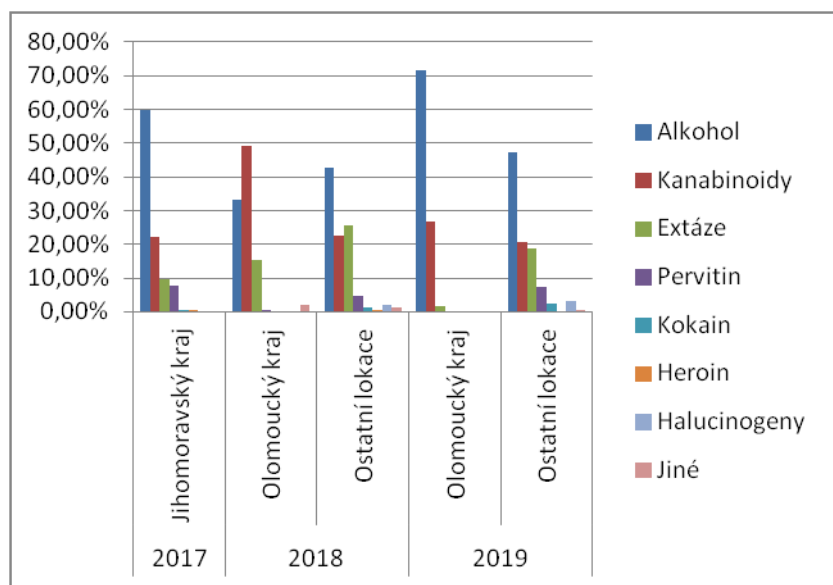

V rámci open air akcí zaměřených převážně na elektronickou taneční hudbu dominovalo užívání alkoholu, následně kanabinoidů a extáze. Byla zde také zjištěna nejvyšší prevalence užívání pervitinu.

Tabulka 12 Prevalence užívání psychoaktivních na open air podle jejich územního členění

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
2017	59,98	22,24	9,64	7,66	0,29	0,00	0,29	0,00
Jihomoravský kraj	59,98	22,24	9,54	7,66	0,29	0,00	0,29	0,00
2018	39,99	30,02	22,77	3,47	0,80	1,41	0,09	1,45
Olomoucký kraj	33,33	49,00	15,36	0,44	0,00	0,00	0,00	1,87
Ostatní lokace	42,65	22,43	25,73	4,68	1,12	1,97	0,13	1,29
2019	54,14	22,38	13,95	5,30	1,66	2,12	2,12	0,45
Olomoucký kraj	71,76	26,57	1,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostatní lokace	47,09	20,71	18,86	7,43	2,32	2,97	2,97	0,63
Celkový součet	49,34	25,50	16,80	4,96	1,06	1,45	1,45	0,78

Graf 11 Prevalence užívání psychoaktivních látek na open air podle jejich územního členění

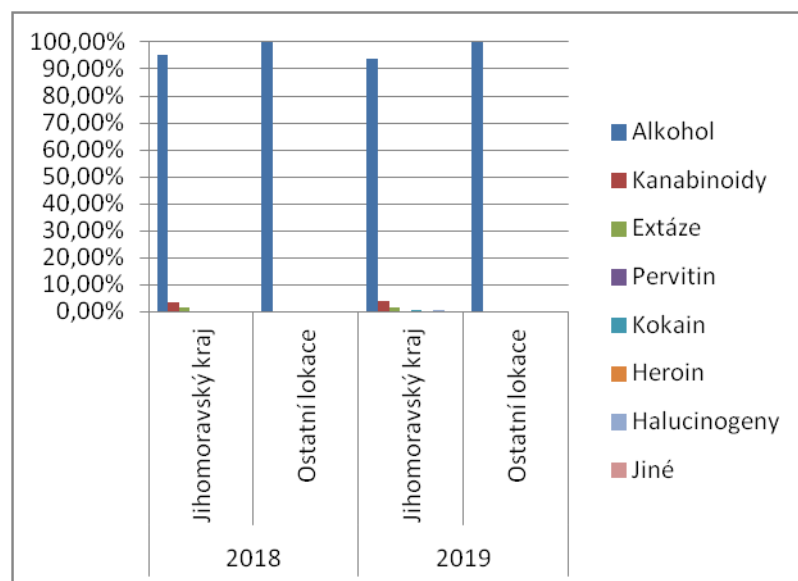

V rámci open air akcí, které jsou určeny pro širokou veřejnost a studenty středních a vysokých škol byla zjištěna téměř absolutní prevalence užívání alkoholu.

Tabulka 13 Prevalence užívání psychoaktivních látek na open air městských a studentských podle jejich územního členění

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
2018	97,57	1,74	0,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Jihomoravský kraj	95,14	3,47	1,39	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostatní lokace	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2019	97,50	1,62	0,68	0,00	0,07	0,14	0,00	0,00
Jihomoravský kraj	93,75	4,05	1,69	0,00	0,17	0,34	0,00	0,00
Ostatní lokace	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Celkový součet	97,53	1,67	0,68	0,00	0,04	0,08	0,00	0,78

Graf 12 Prevalence užívání psychoaktivních látek na open air městských a studentských podle jejich územního členění

3.4.2.4 Užívání psychoaktivních látek podle hudebního žánru

Z analýzy vlivu hudebního žánru na konzumaci psychoaktivních látek v prostředí taneční scény, mezi klienty programu vyplynulo, že na hudebních akcích, které byly zaměřeny na více žánrů elektronické taneční hudby byl ve všech sledovaných letech nejvíce konzumován alkohol. Následně to byly kanabinoidy, jejichž užívání se v rozmezí jednotlivých let střídavě zvyšuje a snižuje. Je zde zaznamenán nárůst užití extáze a pokles užití pervitinu. Užití halucinogenů a jiných látek se pohybuje v rozmezí 1,3-2,2%. Užívání opiátu v tomto prostředí taneční scény bylo rovněž zaznamenáno.

Hudební žánr DNB ve většině odpovídá údajům získaných analýzou vlivu elektronické taneční hudby. Ovšem s tím rozdílem, že byl zjištěn vyšší nárůst užití extáze a kokainu mezi klienty programu.

Techno je na tom rovněž obdobně, jako hudební styl EDM. Ovšem je zde patrný vyšší nárůst užití alkoholu a značně vyšší nárůst užití kokainu, naopak užití extáze klesá. Užívání opiátu v tomto prostředí taneční scény bylo rovněž zaznamenáno.

Z analýzy vlivu hudebního žánru tekno vyplynulo, že zde docházelo k poklesu užívání kanabinoidům, ovšem více klientů programu užilo pervitin, kokain, halucinogeny a látky zařazené do skupiny jiné oproti všem výše uvedeným skupinám.

Psytrance je charakteristický vyšší prevalencí užívání extáze, pervitinu a kokainu a význě vyšší prevalencí užívání halucinogenů.

Klienti programu, kteří se zúčastnili rapově/hip-hopově zaměřené hudební akce užívali především alkohol a kanabinoidy, v menší míře extázi a další látky.

Dále bylo také zjištěno, že souhrnná skupina hudebních stylů punk, rock a metal vykazuje vyšší prevalenci užití alkoholu, klesající prevalenci užití kanabinoidů a oproti ostatním skupinám nízké prevalence užití dalších látek a to včetně extáze, pervitinu, halucinogenů a jiných látek.

Tabulka 14 Prevalence užívání psychoaktivních látek podle typu hudebního žánru

	Alkohol %	Kanabinoidy %	Extáze %	Pervitin %	Kokain %	Halucinogeny %	Heroin %	Jiné %
EDM								
2017	53,30	22,78	14,47	10,01	0,22	0,00	0,22	0,00
2018	48,33	26,92	16,16	4,27	0,69	1,40	0,06	2,16
2019	55,21	17,39	17,15	6,57	1,06	1,35	0,00	1,27
DNB								
2017	56,25	17,82	17,15	4,47	1,76	2,55	0,00	0,00
2018	50,33	15,96	25,98	4,38	2,76	0,33	0,00	0,25
2019	57,43	12,17	24,58	2,50	2,19	0,70	0,10	0,34
Techno								
2017	64,58	24,87	7,61	2,94	0,00	0,00	0,00	0,00
2018	41,04	21,11	16,67	4,02	16,92	0,00	0,25	0,00
2019	59,95	14,13	13,58	6,69	3,15	1,48	0,06	1,06
Tekkno								
2017	79,41	2,94	2,94	5,88	2,94	2,94	0,00	2,94
2018	45,86	11,74	24,44	11,82	3,32	2,10	0,00	0,72
2019	67,99	12,79	7,23	5,89	3,90	2,20	0,00	0,00
Psytrance								
2018	32,37	18,08	24,45	5,18	1,41	17,62	0,00	0,88
2019	51,85	20,55	22,52	2,12	1,43	0,97	0,00	0,56
Rap/ Hip- hop								
2018	67,34	23,92	6,90	1,22	0,50	0,00	0,00	0,13
2019	80,69	8,04	9,21	1,08	0,98	0,00	0,00	0,00
Punk/ Rock/ Metal								
2017	60,27	26,03	2,74	2,74	8,22	0,00	0,00	0,00
2018	76,19	14,40	4,48	1,53	1,16	2,10	0,00	0,15
2019	85,81	7,97	3,77	0,42	1,80	0,04	0,00	0,19
Celkový součet	60,13	15,48	16,36	3,89	2,06	1,54	0,03	0,51

3.4.3 Intervence poskytované klientům v souvislosti s užíváním psychoaktivních látek

Program H&S jakožto poskytovatel harm reduction a poradenských služeb v prostředí zábavy a nočního života svým klientům poskytuje harm reduction, který zahrnuje letáky, kondomy, špunty, filtry Rolls, šňupátka, vitamínový servis a vodu, materiál k injekční aplikaci, žvýkačky, případně jiný harm reduction materiál. Dále je návštěvníkům poskytován informační servis v oblastech jako je bezpečnější užívání, bezpečný sex, vitamínový servis/dehydratace a přehřátí, ochrana sluchu, informace o bezpečné přepravě a dalších zdravotních a sociálně právních oblastech, případně informace jiné. Návštěvníci si mohou nechat otestovat hladinu alkoholu v dechu alkoholtesterem,

případně vyšetřit krevní tlak tonometrem. V případě potřeby je jim také poskytnuto individuální poradenství a odkazy do služeb.

Ve sledovaném období realizace programu byla v 67 případech provedena výměna injekčního materiálu a celkem bylo poskytnuto dalších 38 680 kusů harm reduction materiálu. Informační servis byl poskytnut celkem 18 861 v předmětných oblastech. Dle potřeb klienta bylo provedeno 465 odkazů na konkrétní služby a další profesionály. Individuální poradenství proběhlo v 599 případech. A v 2 044 případech byla návštěvníkům měřena hladina alkoholu v dechu nebo krevní tlak.

Tabulka 15 Počet poskytnutých služeb podle jejich typu

	OUT	HR materiál	Informační servis	Odkazy do služeb	Individuální poradenství	Alkotester/Tonometr
2017	8	1803	1073	22	64	42
2018	38	16398	7277	100	287	720
2019	21	20479	10511	343	248	1282
Celkový součet	67	38680	18861	465	599	2044

OUT - materiál k injekční aplikaci

HR materiál - harm reduction materiál

3.5 Diskuze

Hlavní limity i silné stránky práce lze odvozovat od původní zvolené metody záznamu dat, která má své výhody i limity. Nespornou největší výhodou primárního záznamu dat bylo to, že tato metoda záznamu umožnila zaznamenat velké množství dat o hudebních akcích na kterých byl Program H&S ve sledovaném období realizován. Data tak obsahovala informace o velkém počtu hudebních akcí a současně tak zahrnovala velké množství klientů tohoto programu. Následně sestavený přehled dat byl poměrně dobře srozumitelný a v případě potřeby byly žádoucí informace zapomocí filtrování dobře dohledatelné. Nevýhodou primárního záznamu dat bylo především to, že záznam dat byl primární metodou prováděn po jednotlivých akcích, nikoliv po jednotlivých klientech. V případě, že by tomu bylo naopak, tak bychom získali sice značně velký soubor, ale bylo by možné stanovit některé další souvislosti týkající se především charakteristik klientů této služby. Takový soubor by například poskytl možnost stanovení případných konkrétních kombinací polyvalentního užívání mezi klienty Programu H&S. Poskytl by také možnost stanovení prevalence konzumace konkrétních návykových látek v prostředí nočního života a zábavy u jednotlivých pohlaví a například by bylo také možné zjistit prevalenci účasti na hudebních akcích podle jejich typu a pohlaví návštěvníků. Poskytnutá data toto neumožňují a v průběhu jejich zpracování nebylo jakkoliv možné primární metodu záznamu dat ovlivnit a soubor tak rozšířit.

Za další možný limit pro následné statistické zpracování dat je možné označit důslednost pracovníků při zaznamenávání jednotlivých dat v průběhu taneční akce a následnou

důslednost při jejich záznamu do databáze při vykazování. Sebeměší chyba, špatný součet, případně odečet může značně zkreslit výsledky, které mohou v konečném důsledku vést ke špatné interpretaci a dohledávání těchto hrubých chyb v souhrnném souboru je více než obtížné.

Jako další limitující faktor pro stanovení některých výsledků je možné označit nízký počet událostí v některých lokacích. Výsledky získané z těchto dat tak poté není možné multiplikovat a jejich charakter je pouze informativní. Ke stejnému závěru můžeme dojít u některých typů hudebních akcí, jako tomu bylo například u akcí studentských. Vzhledem k nízkému počtu sledovaných akcí takto zaměřených jsou získané výsledky trendů pouze informativního charakteru.

Jako poslední možný limitující faktor je možné vnímat rozřazení hudebních akcí podle jejich hudebního žánru. Informace o orientaci akcí v tomto směru byly dohledávány z volně dostupných zdrojů, hudebních žánrů v současné době existuje velké množství a hranice mezi nimi se značně stírají. Rovněž také v mnoha případech dochází k představení více žánrů v rámci jedné hudební scény a proto je možné, že některá akce byla mylně přiřazena do jiné kategorie. Ovšem domnívám se, že by tomu tak nemělo být.

Program H&S jakožto poskytovatel preventivních a harm reduction služeb působí celkem ve třech krajích a v ostatních lokacích v rámci téměř celé ČR. Realizace programu proběhla ve sledovaném období celkem na 166 hudebních akcích, během kterých poskytované harm reduction a poradenské služby využilo 18 055 klientů, z toho se jednalo o 13 993 prvokontaktů. Z porovnání získaných hodnot je patrné, že se návštěvnost programu i počtu hudebních akcí, na kterých program v jednotlivých letech působil se zvyšovala a rovněž docházelo k opakovaným realizacím ve vybraných hudebních klubech a na každoročně pořádaných open air festivalech. Je tedy možné říci, že o tuto službu je zájem a to jak mezi stávajícími klienty, tak mezi lidmi, kteří se setkávají se službou poprvé.

Z porovnání jednotlivých hodnot realizací programu na hudebních akcích podle prostředí, ve kterém probíhají a stanovení návštěvnosti těchto akcí v jednotlivých letech vyplynulo, že návštěvnost je vyšší na akcích konaných v outdoorovém prostředí a indoorové akce probíhají častěji. To znamená, že outdoorové akce jsou charakteristické svojí velikostí, až monstrózností a oproti tomu akce konané v indoorovém prostředí probíhají častěji a návštěvnost této scény tak může být běžnou součástí týdne jednotlivce. Tomuto tvrzení opovídají i výsledky získané v následující části práce, která je zameřena na hudební akce podle jejich typu. Program rovněž našel ve sledovaném období své uplatnění na studentských hudebních akcích a akcích určených pro širokou veřejnost, každoročně byl také přítomen na DIY Karneval a Million Marihuana March.

Vybrané hudební podniky, ve kterých dochází k realizaci programu, jsou zpravidla zaměřeny na elektronickou taneční hudbu a její žánry. I přesto bylo ale možné se setkat s realizací programu v podnicích, kterým dominují jiné hudební styly. Tyto podniky se nacházejí v Jihomoravském kraji a jsou jimi především Eleven a Melodka, za multižánrový

klub je možné označit Flédu. Ve vybraných pražských klubech bylo možné se setkat především elektronickou taneční hudbou a jejím žánrem DNB, halové akce byly rovněž orientovány tímto směrem. Open air byly zaměřeny především na elektronickou taneční hudbu zahrnující více žánrů. Program našel své uplatnění i na rapové/hip-hopově orientované hudební scéně, kde k užívání návykových látek rovněž dochází.

Z oblasti zjišťování prevalence užívání návykových látek v prostředí nočního života a zábavy mezi klienty Programu H&S je patrné že každoročně docházelo k nárůstu prevalence užívání alkoholu. Opakovaně byla zaznamenána snižující se prevalence užívání pervitinu a jeho nejvyšší prevalence užívání v Praze. Užívání kokainu nejvíce dominoval Jihomoravský kraj, extázi Praha, Olomouckému kanabinoidy a ostatním lokacím halucinogeny. Bylo také zjištěno, že mezi návštěvníky dochází k polyvalentnímu užívání.

Velmi vypovídající výsledky poskytuje oblast analýzy užívání psychoaktivních látek podle typu hudební akce. Především halové akce jsou charakteristické užíváním typické taneční drogy extáze a vysokou prevalencí užívání dalších ilegálních drog. V rámci open air akcí docházelo rovněž k užívání extáze a byla zde také zjištěna nejvyšší prevalence užívání pervitinu a halucinogenů. Za to mezi klienty akcí určených pro širokou veřejnost a studenty středních a vysokých škol k užívání těchto látek téměř nedocházelo, zde dominovalo užívání alkoholu.

V oblasti užívání psychoaktivních látek podle hudební zaměření realizovaných akcí bylo zjištěno, že během hudebních akcí, které byly zaměřeny na elektronickou taneční hudbu a její žánry se výrazně více vyskytovalo užívání ilegálních psychoaktivních látek, a to především kanabinoidů a extáze. Mezi posluchači tekna bylo více uživatelů, kteří užili pervitin a halucinogeny a hudební žánr psytracence byl charakteristický vyšší prevalencí užívání halucinogenů. Klienti rapové/hip-hopově zaměřené hudební akce užívali především alkohol a kanabinoidy. Dále bylo také zjištěno, že mezi klienti, kteří navštívili hudební akci orientovanou na hudební styly punk, rock, metal docházelo především k užívání alkoholu a prevalence užívání dalších látek byla oproti ostatním skupinám téměř zanedbatelná.

Získaná data podávají informace o návštěvnících tanečních akcí, kteří využili služeb Programu H&S. Tyto výsledky proto nelze paušalizovat na taneční scénu obecně a obecnou populaci. Každopádně ale, klienti využívající služeb programu poskytující preventivní a harm reduction služby jsou vhodnou skupinou pro monitorování drogové problematiky na taneční scéně.

Z analýzy získaných dat je patrný zájem klientů o službu, častý výskyt prvních kontaktů a zřetelné časté užívání drog, nesoucí značná zdravotní rizika, proto je přítomnost preventivních a harm reduction složek v prostředí taneční scény nezbytná.

4 Závěry

Analýza získaných dat potvrdila vysokou prevalenci užívání leálních i ilegálních psychoaktivních látek u klientů Programu H&S. A to zejména extáze, kanabinoidů a pervitinu, které byly užívány především v souvislosti s hudebními akcemi zaměřenými na elektronickou taneční hudbu. S tím, že nejvyšší prevalence byla potvrzena na halových akcích a open air festivalech. Z výsledků rovněž vyplynulo, že v průběhu sledovaného období mezi jednotlivými lety došlo k výraznému nárůstu počtu realizací programu na hudebních akcích a vzrostla jeho návštěvnost současnými klienty i osobami, kteří se s programem setkali poprvé, mnoho z nich se tak stalo novými klienty této služby. Program H&S je důležitým nástrojem pro monitorování užívání drog a s tím spojených rizik na taneční scéně v Jihomoravském kraji, Praze, Olomouckém kraji a v ostatních lokacích ČR. Tyto služby mohou mít výrazný vliv na návštěvníky, kteří doposud s ilegálními látkami zkušenost nemají a to jak z pohledu možného oddálení užití, tak z pohledu možných nežádoucích komplikací po užití drogy.

Použitá literatura

- Calafat, A. (2010). Prevention Interventions in recreational settings. *Strasbourg: Council of Europe. Pompidou Group*. Retrived from https://rm.coe.int/1680745da6#_Toc269978629
- Certifikační dokument Programu Hard and Smart*. Brno: Společnost Podané ruce, o.p.s.
- Franěk, M. (2005). *Hudební psychologie*. Praha: Nakladatelství Karolinium.
- Gabrhelík, R. (n.d.) Taneční drogy: Úvod. Praha: Centrum adiktologie, Výukový text.
- Gabrhelík, R. (n.d.) Taneční drogy: Epidemiologie. Praha: Centrum adiktologie, Výukový text.
- Gabrhelík, R. (n.d.) Taneční drogy: Prevence a léčba. Praha: Centrum adiktologie, Výukový text.
- Gabrhelík, R. (n.d.) Taneční drogy: Uživatelé. Praha: Centrum adiktologie, Výukový text.
- Grov, C., Kelly, B. C., & Parsons, J. T. (2009). Polydrug use among club-going young adults recruited through time-space sampling. *Substance Use & Misuse*, 44(6), 848–864. <https://doi.org/10.1080/10826080802484702>
- Handbook healthy nightlife toolbox. *How to create a healthy & safe nightlife*. Trimbos-instituut. 2010 Retrived from <http://www.hntinfo.eu/>
- Hebdige, D. (1979). *Subculture: the Meaning of Style*. Methuen: London.
- Hesmondhalgh, D. (2005). Subcultures, Scenes or Tribes? None of the Above. *Journal of Youth Studies*.
- Jará, K. (2015) Organizace hudebního festivalu – vlastní zkušenosti. Bakalářská práce. Plzeň: Západočeská Univerzita v Plzni.
- Janeček, P. (2011). Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti. Praha: Národní muzeum.
- Jenkins, R. (2008). *Social identity*. 3 ed. Routledge, London.
- Jičínská, L. (2019) Adiktologické programy v prostředí zábavy - současný stav, potřeby a bariéry dalšího rozvoje. Diplomová práce. Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Klinika adiktologie 1.LF UK a VFN v Praze.
- Kalina, K. et al. (2008). *Základy klinické adiktologie*. Praha.
- Kandler, M. (2008) Možnosti rozvoje systému harm reduction služeb poskytovaných terénním programem CPPT na tanečních akcích. Diplomová práce. Plzeň: Západočeská Univerzita v Plzni.
- Kovaříková, B. (2020) Vliv hudby na člověka. Bakalářská práce. Plzeň: Západočeská Univerzita v Plzni.

- Klíma, J. (2016) Užívání omamných látek a vnímání jejich rizikovosti u návštěvníků hudebních akcí s elektronickou taneční hudbou. Diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita.
- Kubů, P., Škařupová, K. & Csémy, L. (2006) Tanec a drogy 2000 a 2003. Výsledky dotazníkové studie s příznivci elektronické taneční hudby v České republice. Praha: Úřad vlády České republiky.
- Kulhánek, A. (2013). Užívání návykových látek v pražských klubech zaměřených na taneční elektronickou hudbu: dotazníkové šetření. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1. LF UK a VFN, Klinika adiktologie.
- Lorencová, R. (2011). Spiritualita uživatelů alkoholu a marihuany. Praha: Dauphin.
- Minařík, J., & Kmoch, V. (2015). Přehled psychoaktivních látek a jejich účinků. In Kalina, K. et al., Klinická adiktologie (s. 49 – 83). Grada.
- Miovský, M. et al. (2008). Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium. Praha: Grada Publishing.
- Mravčík V.1, Valnoha J.2, Škařupová K. (2005). Užívání drog a výskyt zdravotních komplikací mezi účastníky tanečních akcí. Čes. a slov. Psychiat., 101, 2005, No. 3, pp. 135–141.
- Mravčík, V., Škařupová, K. & Orliková, B. (2008). Rekreační užívání drog: Užívání drog v prostředí zábavy a existující intervence v ČR. Zaostřeni na drogy 6(3). Retrived from https://www.drogyinfo.cz/data/obj_files/1382/51/Zaostreno_na_drogy_200803_web.pdf*
- Nakonečný, M. (2009). Psychologie osobnosti. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia.
- Nešpor, K., & Csémy, L. (1996). *Léčba a prevence závislostí*. Praha: Psychiatrické centrum Praha.
- Newcombe, R. & Woods, S. (1999). How risky is ecstasy? A model for assessing and comparing the mortality risk of ecstasy use, dance parties and related activities. Working paper for students: 3D Research Bureau. Liverpool: John Moores University.
- Páleníček, T. (2010). Taneční drogy: aktuální informace o drogách na taneční scéně. Zaostřeno Na Drogy, 8(4), 1-12. Dostupné z: http://www.drogy-info.cz/index.php/publikace/zaostreno_na_drogy/2010_zaostreno_na_drogy/zaostreno_na_drogy_2010_04
- Parker, H. (2003). Pathology or Modernity? Rethinking Risk Factor Analyses of Young Drug Users, Addicton Research & Theory, 11(3), 141-144. doi: 10.1080/160663502100021692*
- Pospíšil, F., & Blažek, P. (2010). „Vraťte nám vlasy!“: první máničky, vlasatci a hippies v komunistickém Československu. Praha: Academia.

- Sedlák, F. František & Váňová, H. (2013). *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum
- Scott, P., & Scott, M. (2003). *Kniha o extázi*. Praha: Garamond.
- Shulgin & Nichols, 1978 - *Rediscovering MDMA (ecstasy): the role of the American chemist Alexander T. Shulgin* doi: 10.1111/j.1360-0443.2010.02948.x
- Schwartz RH, Milteer R, LeBeau MA. Drug-facilitated sexual assault ('date rape'). *South Med J*. 2000 Jun;93(6):558-61. PMID: 10881768.
- Skála, J. (1957). *Alkoholismus : Terminologie, diagnostika, léčba a prevence*. Praha : Státní zdravotnické nakladatelství.
- Skála, J. a kolektiv (1987). *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. Praha : Avicenum, zdravotnické nakladatelství.
- Skála, J. (1988). *...až na dno!?: Fakta o alkoholu a jiných návykových látkách (Zneužívání a závislost)*. Praha : Avicenum, zdravotnické nakladatelství.
- Sournia, J-Ch. (1999). *Dějiny pijáctví*. Praha : Garamond, s.r.o..
- Šejvl, J. (2010). Kokain (část 1). *Adiktologie (10)* 4, pp. 246–251.
- Raboch, et al. (2012). *Psychiatrie minimum pro praxi*. Triton.
- Roszak, T. (1969). *The Making of a Counter Culture: Reflections on the Technocratic Society and Its Youthful Opposition*. Anchor: Garden City.
- Van Havere, T., Vanderplasschen, W., Lammertyn, J., Broekaert, E., & Bellis, M. (2011). *Drug use and nightlife: more than just dance music. Substance Abuse Treatment Prevention and Policy, 6(18)*. doi:10.1186/1747-597X-6-18
- West, R., (2016). *Modely závislosti*. Praha: Úřad vlády České republiky.
- Williams, J (2007). Sociological Traditions and Core Concepts. *Sociology Compass* 1(2), 572–593.
- Zábranský, T. (2003). *Drogová epidemiologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Seznam grafů, tabulek a příloh

Graf 1 Počet klientů a prvkontaktních, kteří využili služeb programu	30
Graf 2 Počet realizací programu na hudebních akcích podle prostředí	31
Graf 3 Počet klientů, kteří využili služeb programu podle prostředí konání hudební akce	31
Graf 4 Počet klubových akcí podle typu klubu v Jihomoravském kraji	33
Graf 5 Počet klubových akcí podle typu klubu v Praze	34
Graf 6 Průměrná účast klientů, kteří využili v roce 2017 služeb programu podle územního členění	38
Graf 7 Průměrná účast klientů, kteří využili v roce 2018 služeb programu podle územního členění	39
Graf 8 Průměrná účast klientů, kteří využili v roce 2019 služeb programu podle územního členění	40
Graf 9 Prevalence užívání psychoaktivních látek na klubových akcích podle jejich územního členění	43
Graf 10 Prevalence užívání psychoaktivních látek na halových akcích podle jejich územního členění	43
Graf 11 Prevalence užívání psychoaktivních látek na open air podle jejich územního členění	44
Graf 12 Prevalence užívání psychoaktivních látek na open air městských a studentských podle jejich územního členění	45
Tabulka 1 Počet realizací programu na hudebních akcích podle jejich typu a územního členění	33
Tabulka 2 Průměrné zastoupení hudebních žánrů podle typu klubu v Jihomoravském kraji	36
Tabulka 3 Průměrné zastoupení hudebních žánrů podle typu klubu v Praze	37
Tabulka 4 Průměrné zastoupení hudebních žánrů na halových akcích	37
Tabulka 5 Průměrné zastoupení hudebních žánrů na open air	38
Tabulka 6 Prevalence užívání psychoaktivních látek v Jihomoravském kraji	40
Tabulka 7 Prevalence užívání psychoaktivních látek v Praze	41
Tabulka 8 Prevalence užívání psychoaktivních látek v Olomouckém kraji	41
Tabulka 9 Prevalence užívání psychoaktivních látek v ostatních lokacích	41
Tabulka 10 Prevalence užívání psychoaktivních látek na klubových akcích podle jejich územního členění	42
Tabulka 11 Prevalence užívání psychoaktivních látek na halových akcích podle jejich územního členění	43
Tabulka 12 Prevalence užívání psychoaktivních na open air podle jejich územního členění	44
Tabulka 13 Prevalence užívání psychoaktivních látek na open air městských a studentských podle jejich územního členění	45
Tabulka 14 Prevalence užívání psychoaktivních látek podle typu hudebního žánru	47
Tabulka 15 Počet poskytnutých služeb podle jejich typu	48
Příloha 1 Záznamový arch	55

EVIDENCE VÝPŮJČEK

Prohlášení:

Beru na vědomí, že odevzdáním této závěrečné práce poskytuji svolení ke zveřejnění a k půjčování této závěrečné práce za předpokladu, že každý, kdo tuto práci použije pro svou přednáškovou nebo publikační aktivitu, se zavazuje, že bude tento zdroj informací řádně citovat.

V Praze, 14. 07. 2021

Podpis autora závěrečné práce

